

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Česko – slovenské vztahy v jihomoravském pohraničí

Lukáš Grunt

Bakalářská práce

2009

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra sociálních věd
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lukáš GRUNT**

Studijní program: **B6703 Sociologie**

Studijní obor: **Sociální antropologie**

Název tématu: **Česko-slovenské vztahy v jihomoravském pohraničí**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Student zpracuje téma dle následující osnovy.

1. Úvod
2. Hodnocení dosavadní literatury
3. Česko-slovenské vztahy v historické perspektivě
4. Moravsko-slovenské pomezí - oblast vzájemných styků a ovlivňování
5. Současný stav česko-slovenských vztahů v daném regionu
6. Závěr
7. Přílohy

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. Gál, F. - **Dnešní krize česko-slovenských vztahů**, Praha, 1992, ISBN 80-901059-4-7
2. Holý, L. - **Malý český člověk a skvělý český národ**, Praha, 2001, ISBN 80-85850-97-4
3. Kolesár, P. - **Česko-slovenské vztahy deset let po rozpadu federace**, Brno, 2003, ISBN 80-210-3273-1
4. Rychlík, J. - **Češi a Slováci ve 20. století : česko-slovenské vztahy 1914-1945**, Praha, 1997, ISBN 80-88880-10-6
5. Rychlík, J. - **Češi a Slováci ve 20. století : česko-slovenské vztahy 1945-1992**, Praha, 1998, ISBN 80-88880-11-4

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Oldřich Kašpar, CSc.
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2008

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2009

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Lívia Šavelková, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2008

Prohlášení autora

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Hradci Králové dne 26. 3. 2009

Lukáš Grunt

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat všem, kteří mi pomohli se vznikem této práce. Především bych chtěl poděkovat doc. Oldřichovi Kašparovi, CSc. za vedení práce, cenné rady a inspiraci. Velké poděkování patří všem, kteří se stali součástí výzkumu a projevíli svůj zájem o danou problematiku. Všem patří můj upřímný dík.

ANOTACE

Tato práce se zabývá stavem česko-slovenských vztahů, zejména pak tím, jak oba národy, žijící na moravsko – slovenském pomezí jihomoravského kraje na Hodonínsku a kraje Trnavského na Skalicku, ovlivnilo rozdělení Československa v roce 1993. Důležitým faktem je i vzájemná spolupráce v tomto regionu. Nejdůležitějším tématem je, jak se rozdělení Československa projevuje v životě „obyčejných“ lidí, a to po kulturní, ale i ekonomické stránce.

KLÍČOVÁ SLOVA

česko-slovenské vztahy, příhraničí, Hodonínsko, Skalicko, spolupráce, identita

TITLE

Czech and Slovak relations in southmoravian boarder

ANOTATION

This work is focused on the Czech-Slovakian relations, especially then on the impact of these two nations living at the Moravian-Slovakian borders in the region of Hodonín and Skalica on the division of Czechoslovakia in 1993. One of the considerable facts of this work is also the mutual cooperation in this region. The most important topic is a way, in which the division of Czechoslovakia has influenced the lives of ordinary people from both the cultural and economic point of view.

KEYWORDS

Czech-Slovakian relations, border regions, Region of Hodonín, Region of Skalica, cooperation, identity

Obsah

1.0	Úvod	8
2.0	Hodnocení dosavadní literatury	11
3.0	Česko-slovenské vztahy v historické perspektivě	13
3.1	Pravěk a počátky dějin	13
3.2	Slované a Velká Morava	14
3.3	České a Uherské království	14
3.4	Habsburkové – období náboženských a hospodářských rozdílů.....	15
3.5	Československo 1918 – 1945	16
3.6	Československo po roce 1945	18
3.7	Rok 1989 – rozpad Československa	19
3.8	Závěr historických perspektiv	19
4.0	Slovácko – oblast vzájemného ovlivňování	21
5.0	Metodologie	27
5.1	Východiska terénního výzkumu.....	27
5.2	Výzkumné metody	27
5.2.1	Pozorování	27
5.2.2	Dotazníky.....	27
5.2.3	Rozhovory.....	28
5.3	Výzkumné otázky.....	29
5.4	Základní údaje k terénnímu výzkumu.....	30
6.0	Současný stav česko-slovenských vztahů v daném regionu	31
6.1	Problematika zkoumané oblasti	33
6.1.1	Hranice.....	33
6.1.2	Spolupráce	34
6.1.3	Identita	36
6.1.4	Jazyk	37
6.2	Vyhodnocení dotazníkového šetření	39
7.0	Závěr	45
8.0	Zdroje	47
9.0	Přílohy	50

1.0 Úvod

Tato práce se zabývá celkovým vývojem česko – slovenských vztahů na moravsko – slovenském pomezí, přímo v srdci celé jižní Moravy a příhraniční oblasti Slovenska, na Slovácku a v Záhorie. Problematika česko – slovenských vztahů je od doby, kdy se obě republiky rozdělily, stále palčivým tématem. Společná historie zanechala v srdcích českých i slovenských obyvatel nerasatelné stopy, které již nejsou věci tak trýznivou, ale stále mohou zanechávat řadu vzpomínek. Čechy a Slováky nespojuje jen společná historie, ale také velmi blízký jazyk, mentalita a hlavně společná rozmanitá kultura, která je v této oblasti záležitostí velmi originální.

Je důležité říci, proč jsem se rozhodl právě pro toto téma. Jedním z důvodů je určitě zájem o tuto oblast, neboť část mého příbuzenstva pochází právě ze Slovácka, a druhým důvodem byl projekt v České televizi – Osudové osmičky, který vystihuje důležité události, již se staly novým impulsem nebo spíše překážkou pro vývoj vzájemných vztahů, ať už to byl rok 1918, rok 1938 nebo 1948.

Práce je rozdělena na dvě části: část teoretickou a praktickou. První strany jsou věnovány společné historii, ve které je nastíněno několik palčivých rozdílů, které se v historickém vývoji ukázaly jako rušivé články a částečně vedly k tomu, že se za několik set let vzájemné blízkosti, obě republiky osamostatnily, bez souhlasu českých a slovenských obyvatel. Nejvíce trpěli obyvatelé v hraničních oblastech (tedy i zde), neboť spolu žili po celou dobu v naprosté blízkosti, a během chvíle byli rozděleni státní hranicí, která jim přinesla celou řadu problémů, s nimiž se nemohli snadno vypořádat.

Historické perspektivy jsou v následující části vystřídány seznámením se s oblastí Slovácka a slovenského Záhorie, kde proběhlo celé výzkumné šetření. I zde jsou nastíněny historické události, které se týkají hlavně vývoje této oblasti. Velká část je věnována místním obyvatelům a především kulturní rozmanitosti celého Slovácka a Záhorie, díky nimž je tento kraj velmi populární. Celá oblast je spojena s životem prvního československého prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka, který svoji politickou aktivitu spojil také s moravsko – slovenským pomezím. Právě vzájemná blízkost Slováků a Moravanů se stala hlavní otázkou v řešení nově vznikající republiky.

Život a politická aktivita T. G. Masaryka uzavírají teoretickou část. Praktická část je tvořena metodologií a samotnými výstupy, které byly pořízeny během terénního

výzkumu. Zde je nastíněna problematika spojená s každodenním životem obyvatel na obou stranách řeky Moravy.

Problém, o kterém se zde nejvíce hovoří, jsou hranice. Celá oblast je tvořena smíšenými manželstvími, a tak není divu, že se hraniční přechody a následné kontroly staly trnem v oku místního obyvatelstva. Pozitivním jevem, který prostupuje celým územím, je vzájemná spolupráce a snaha o navázání nových kontaktů. Velké množství nových projektů sdružuje obě skupiny a vytváří tak nové hodnoty, které, dle mého mínění, vytvářejí novou pospolitost, která by se dala označit za malou republiku ve státě. Moravané a Slováci si stáli vždy v blízkosti, proto jsou zde dnešní vazby silnější než se zbytkem českého obyvatelstva. Můžeme se o tom přesvědčit v části zabývající se právě identitou obyvatel na moravsko – slovenském pomezí, kde je tento problém probírán.

Výzkumných cílů se podařilo dosáhnout na základě kvalitativních (rozhovory) a kvantitativních (dotazníky) metod. Právě cenná data, která byla během terénního výzkumu získána, tvoří podstatnou část této práce. Ke konci celého projektu jsou pak tato data vyhodnocena a na jejich základě je utvořen celkový pohled a nakonec i závěrečné „hodnocení“ na problematiku česko – slovenských vztahů v jihomoravském pohraničí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

Anotace k teoretické části

V úvodní části své práce se budu nejdříve zabývat historickým vývojem území někdejšího Československa od pravěku až po současnost. Záměrem bude zodpovědět otázky týkající se problémů jazykových, ekonomických, migračních a minoritních. Cílem bude nastínění rozdílů, které se v budoucím Československu vytvořily a které později vedly k jeho rozpadu.

Ve druhé části teoretického bloku se pokusím představit výzkumnou oblast moravsko – slovenského pomezí, kde proběhlo terénní šetření. Nezapomenu ani zmínit osobnost nejznámějšího rodáka, který spojil svůj život a svoji tvorbu s touto oblastí.

2.0 Hodnocení dosavadní literatury

Je značně obtížné zhodnotit dosavadní literaturu o česko – slovenských vztazích, neboť je časový odstup od zániku Československé federativní republiky stále nedávnou minulostí. Proto zatím nevzniklo tolik odborných prací, které by zachytily a posoudily česko – slovenské vztahy v jejich epoše od vzniku Československa roku 1918 až po jeho zánik.

Většina historických prací vznikla v období 2. světové války, ale spousta prací je na jedné straně velmi rozsáhlá, ale i nevyvážená. Literaturu česko – slovenských vztahů tedy můžeme rozdělit na dvě části: část ľudácká a část neľudácka, kam zařadíme i českou literaturu.

„Ľudácká“ literatura vznikla na popud zastánců „filozofických“ přístupů tzv. Slovenské ľudové strany, která byla roku 1925 přejmenována na Hlinkovu slovenskou ľudovou stranu, dále HSĽS. Podle ľudáků, zastánců Hlinkovy filozofie, jsou česko – slovenské vztahy v době od roku 1918 až 1992 úsekem, kdy byly na Slovácích páčány nevýslovné křivdy, kterých se dopouštěli obyvatelé Čech a někteří jich slovenští „přísluhovači“. Je tedy zjevné, že ľudová strana sympatizuje s rozpadem Československa v roce 1993. Rok 1993 je brán jako návrat k „nedávným“ ideálům z roku 1939.

Češi jsou v této literatuře odsuzováni za autoritářské postoje vůči slovenským spoluobčanům a neustále jim je předhazován úmysl, že se snaží „oslabené“ Slováky čechizovat. Česko – slovenské vztahy, které existovaly několik set let, jsou v ľudácké literatuře často ignorovány a zcela vymazány. Knihy se vesměs zabývají dějinami HSĽS a hlavně jejími „hrdinskými“ činy v boji za autonomii Slovenska a následnou obranu samostatnosti. Společná historie Čechů a Slováků v období první republiky je autory velmi kritizována, přičemž období slovenského státu v roce 1939-1945 je velmi pozitivně obhajováno (Rychlík, 1997).

V protikladu ľudácké literatuře stojí literatura neľudácká, která je rozdělována na marxistickou a nemarxistickou. V opačném světle než literatura ľudáckých autorů je považována ryze pročeskoslovenská tematika. Vzájemné česko – slovenské vztahy jsou převážně hodnoceny jako dynamické a samotný vznik a existence Československa je brán jako pozitivní jev, především pro Slováky, ve smyslu toho, že se v něm mohli deformovat jako moderní národ. I když měly česko – slovenské vztahy své trhliny a problémy, je společné soužití obou národů chápáno v celku pozitivně. Literatura je ve

většině případů založena na faktických událostech, což u literatury ľudácké říct nemůžeme. Zde se často setkáváme se zkreslením, zamlčováním a zveličováním nepodstatných detailů a faktů s cílem dosáhnout buď pozitivního, nebo naopak negativního obrazu konkrétní události.

Co se týče tzv. problematiky čechismu, je tento „problém“, v marxistické literatuře, považován za formu projevu českých imperialistických snah a hlavně finanční pomoci slovenskému národu (Rychlík, 1997).

Společným rysem, kterým se celková literatura česko – slovenských vztahů vyznačuje, je především opomíjení všeobecných zákonitostí vývoje národa jako sociálního organismu, ale také principy společných vztahů mezi národy jako sociálními organismy (Rychlík, 1997).

„K problému česko – slovenských vztahů také mnozí autoři přistupují z voluntaristických pozic, jako kdyby tyto vztahy závisely zcela na subjektivní vůli lidí. Práce jsou tak příliš historické, chybí jim etnografický a etnologický přístup.“

(Rychlík, 1997: 15)

3.0 Česko-slovenské vztahy v historické perspektivě

Konec éry Československa, „tradičního státu“, všichni velmi dobře známe. Prvního ledna roku 1993 se navždy rozpojily cesty dvou států, které procházely po mnoho let společným historickým vývojem. Mezi lidmi panoval názor o nutnosti veřejného referenda, neboť většina obyvatel byla proti rozdělení. Dnes tomu může být jinak. „Aktéři“ doby tvrdí, že šlo o věc nevyhnutelnou, o věc, která se musela stát. Za rozdělením Československa však stálo více příčin, které vedly Čechy a Slováky k rozličným názorům na fungování společného státu.

„Toto vedlo k tomu, že Češi a Slováci žili často více vedle sebe než pospolu.“

(Lipták, 1999: 232)

Právě tyto rozdílné postoje občanů i politických hodnostářů rozbily fungující Česko – slovenský stát.

3.1 Pravěk a počátky dějin

Za počátek vývoje kultury na československém území se dá považovat mladší doba kamenná, neboli neolit. Může se zdát absurdní, že počátky budoucího Československa sahají až do tohoto období. Člověk na tomto území žije již 90 - 100 tisíc let a posledních 7 tisíc let od neolitu až po dnešek je pouhým zlomkem toho, co se událo dávno, dávno před tím (Pitorák, 2003)

Co je však nejdůležitějším faktem této epochy? To, že se lidé naučili žít ve skupinách, ve vlastnoručně stavěných domech. Naučili se obstarat si obživu pěstováním plodin a výrobou různých loveckých nástrojů. Dalším krokem kupředu byla domestikace zvířat. Neolit tedy představoval soužití člověka s přírodou. První a hmatatelné základní kameny budoucích moderních dějin Československa už byly tedy položeny v tomto období pravěku a vznikaly tak rozdíly ve vývoji těchto dvou sousedních kultur (Pitorák, 2003).

Pohled na mapu střední Evropy nám leccos prozradí. Poloha Slovenska při severozápadní hranici Karpatské kotliny měla za následek odlišnou orientaci slovenského území. Intenzivní kontakty s východními sousedy a především informace získávané odtud zapříčinily rozdílný vývoj obou zemí. Karpaty, jako přirozená hranice, zabraňovaly usazování Maďarů. Nezabránily však vpádu Turků, kteří Slovensko obsadili na více než sto let.

Češi naopak udržovali intenzivnější kontakty se západními sousedy, především s Němci. České země tak byly více zasaženy a ovlivněny změnami týkajícími se západních reforem a po rakousko-uherském vyrovnání se staly součástí Rakouska.

3.2 Slované a Velká Morava

První slovanské kmeny se na území Československa objevily na přelomu 5. a 6. století. Do Čech Slované přišli pravděpodobně kolem roku 530 našeho letopočtu.

Dalším státním útvarem na českém území se stala několik set let po rozpadu Svaté říše římské, říše Franská. Stejně tak jako říše Římská i ona byla symbolem síly, prosperity a pokroku. Její nejúspěšnější vládce Karel Veliký se se svými schopnostmi postaral o její obrovský rozmach. Právě on a jeho úspěšné řízení státu se stali až do 13. století vzorem pro mnohé ostatní evropské státní útvary.

Vnitřní rozpory a problémy uvnitř franské říše ulehčily roku 833 vznik Velké Moravy. Velká Morava se tak stává prvním státním útvarem Slovanů. Díky ní byly položeny základy církevní organizace. Odkaz Velké Moravy se dostal až k Balatonskému jezeru, kde se nacházela slovenská knížectví, která se tak stala součástí vznikajícího Uherského království v 10. století (Pitorák, 2003).

3.3 České a Uherské království

Znatelný zlom ve vývoji obou států nastal v době *vzniku dvou království*, Českého a Uherského. Právě zde vzniká zásadní rozdíl mezi českou a slovenskou kulturou. Česko vytváří svůj vlastní stát, který představuje upevnění snah svých občanů, inspiraci a motivaci do budoucna. Pokud se české národní obrození, které probíhalo v 19. století, může s jistotou odvolávat na fungující tradici českého státu (království) a na trvalou existenci české šlechty, tak Slováci stojí v dosti rozdílné situaci. Bez „kvalitně“ fungujícího státu, bez vlastní tradice a hlavně bez vlastní šlechty, bylo a je pro Slováky těžké prosazovat své požadavky v evropském prostředí (Pitorák, 2003).

Formování českého státu, v bezprostřední blízkosti Východofranské říše, je ukončeno okolo roku 935. Český panovník Boleslav I. usilovně pracoval na začlenění Moravy do českého knížectví. Jeho snahy se staly příkladem úspěšné asimilace území.

Jižní Morava měla vždy, kulturně i geograficky, blíže spíše ke Slovensku. Morava byla také na krátkou dobu součástí Polska. Důležitým krokem pro navrácení moravského území k českému státu bylo ustanovení Čech, Moravy a Slezska jako Zemí koruny české „Otcem vlasti“ Karlem IV. Díky jeho vzdělanosti a pílí se Čechy staly součástí Sváté říše římské národa Německého, a tak i *pevnou součástí západní Evropy*.

Slovensko, v té době součást uherského státu, se k západní Evropě připojilo roku 1000, kdy se prvním králem v uherských dějinách stal Štěpán I. Jeho nástupcem byl Ondřej II., který se zasloužil o formování feudálního systému. Tento proces však neprobíhal „zdola“ od měšťanstva, ale „shora“ od panovníků.

3.4 Habsburkové – období náboženských a hospodářských rozdílů

Čechy a Slovensko se sloučily v jediný stát na konci středověku po tom, co na trůn nastoupily cizí dynastie. O soužití těchto dvou národů však ještě v tomto období není možné uvažovat. Za vlády Lucemburků, Jagellonců a ani Habsburků tedy nemůžeme mluvit o jednotném státě se společnými orgány, daněmi či vojskem v pravém slova smyslu. S nástupem habsburské monarchie roku 1526 se země potýkají se začátkem novověku a nově zavedených reforem. Právě nové reformy nás zavádějí k dalšímu zásadnímu rozdílu mezi Čechy a Slováky, k odlišnostem v *náboženství*.

Katolicismus, centralismus a větší moc panovníka byly hlavními součástmi habsburské politiky. Odklon od katolické tradice začíná v Čechách již za období života mistra Jana Husa a souvisí tak zároveň s jeho následným upálením. Ani období po bitvě na Bílé hoře, charakterizované stálým nátlakem habsburských vládců, z Čechů zaryté katolíky neučinil. Tyto historické události mají určitý podíl na tom, že i dnešní česká společnost je v otázce víry dosti rozpolcená, snad dokonce i odmítavá.

Situace našich východních sousedů byla a je rozdílná. Do konce 16. století zasáhlo Slovensko nejvýrazněji protestantství a na nějakou dobu se stalo převažujícím náboženstvím. To však trvalo jen do té doby, než na slovenské území přišli jezuité (1561), kteří prosadili návrat ke katolictví. To se na Slovensku udrželo dodnes (Pitorák, 2003).

S nástupem císařovny Marie Terezie a osvícenského absolutismus můžeme znovu hovořit o dalším výrazném rozdílu mezi oběma zeměmi, o hospodářství. Právě v této době začíná „pravý“ hospodářský rozmach habsburské éry téměř na celém území

monarchie. Marie Terezie byla vnímána z hlediska hospodářské a průmyslové podpory velmi pozitivně (Kvaček, 1990).

Výrazy nevole, související s tereziánskými reformacemi a opatřeními, však byly zaznamenány na slovenském území. Císařovna sice vytvořila společný hospodářský prostor, ale její celní úpravy nebyly pro všechny části monarchie stejně výhodné. Např. průmyslové manufaktury se na slovenském území mohly budovat jen se souhlasem královské rodiny. Tato diskriminace souvisela s postavením šlechty za habsburské nadvlády. (Rychlík, 2007)

Šlechtická tradice již měla v této době v Čechách pevnější základy, takže se do průmyslového rozvoje mohla více vložit. Častěji bychom se setkali s buržoazií německou, ale české podnikatelské rody se nenechávaly zahanbit.

Velkým mezníkem pro svět byla především druhá polovina 19. Století. Začalo s ní období intenzivní *industrializace* a tento proces samozřejmě zanechal významné stopy i v Čechách a na Slovensku. Slovensko však v tempu industrializace zcela zaostávalo za rakouskými a západními zeměmi, a to i v období první republiky. Čechy tedy stačily zachytit nástup nových výrobních metod, inovací a získaly tak náskok před slovenskými sousedy, který se v budoucnu projevil v zaměření obou zemí. Průmyslové Česko podporovalo Slovensko svým zemědělským zaměřením (Kvaček, 1990)

3.5 Československo 1918 - 1945

Touha po založení společného státu sílila na obou stranách. Slováky nenechalo spát rakousko-maďarské vyrovnání, které mělo za následek to, že všechny oblasti bývalého území kromě Chorvatska, které se stalo autonomní oblastí, byly označeny za etnické skupiny uherského národa.

Čechy pro změnu neuspokojoval výsledek řešení jejich národnostní otázky, která souvisela s rakousko-českým vyrovnáním, které se kvůli vzniku Německého císařství nejevilo jako uspokojující varianta. Ladislav Holý o tomto hledání identity napsal:

„Češi svou identitu vědomě konstruovali vůči Němcům, se kterými sdíleli geografický, politický a ekonomický prostor uvnitř rakousko-uherské říše. Jejich úsilí o národní suverenitu vyvrcholilo v roce 1918 vytvořením Československé republiky jako jednoho z nástupnických států poražené monarchie. Ačkoli vzniklo na základě práva každého národa na sebeurčení, bylo Československo ve skutečnosti mnohonárodnostním

státem. Především mělo velkou německou menšinu. Češi se necítily početně dostatečně silní, aby se proti německému živlu uplatnili, a proto byl nový stát koncipován jako stát Čechů, do té doby součástí Rakouska, a Slováků, do té doby etnické minority v Uhersku.“

(Holý, 2001: 12-13)

Ideologie „čechoslovakismu“ se tak v roce 1918 stává velmi účinným nástrojem pro vznik republiky, o které oba národy v této době stály. Spojení obou národů bylo výhodné pro obě strany. Čechům, posíleným o Slováky, to umožnilo dosáhnout zřetelné většiny v již tak mnohonárodnostním státě. Pro Slováky to na druhou stranu znamenalo zachování vlastní národní identity, která byla v minulosti i doposud stále ohrožována uherskou nadvládou. I když bylo Československo mnohonárodnostním státem, Češi se s ním plně identifikovali, protože v něm viděli možnost znovuoobnovení české státnosti, která se nemohla pod třísetletou nadvládou habsburské dynastie rozvíjet. U Slováků však vyvstaly obavy z dominantního postavení Čechů a začali vnímat novou republiku za pouhou záměnu toho, co už jednou zažili, neboť podřízenost vůči maďarské metropoli Budapešti vystřídala podřízenost vůči Praze. Existovaly však čtyři skupiny názorů na soužití Čechů a Slováků:

„Prvním byla „velkočeská“ koncepce, která chápala vznikající Československo jako pokračování Českého státu, přičemž Slováci nebyli bráni na zřetel jako národ. Druhá koncepce představovala politický čechoslovakismus, pro který existoval pouze jeden československý národ. Třetí je zdůraznění politické jednoty Čechů a Slováků a čtvrtou koncepcí je koncepce autonomistická, která byl přesvědčena o nevyhnutelnosti politické autonomie.“

(Pitorák, 2003: 21)

Na vývoji a fungování ČSR velmi závisely i mezinárodní politické postoje. Na Československo se začaly snášet požadavky ze všech stran, z Polska, z Maďarska a hlavně z Německa, které bylo zneklidněno nespokojeností sudetoněmecké menšiny. Vyvrcholením těchto problémů byl rok 1938. Čechům se „pod rukama“ rozpadá stát, ve kterém byli sami státo tvorným národem. Rok na to se Československá republika na několik let odmlčí, neboť se Čechy stávají protektorátem Německa a ze Slovenska se pod tlakem Hitlerovy moci stává fašistický stát.

3.6 Československo po roce 1945

Přestože se Československo ihned po první vážné krizi rozpadlo, po Slovenském národním povstání a porážce Němců se znovu postavilo na nohy (odkaz). Nastala silná vlna migrace ze Slovenska do Čech:

„Po skončení druhé světové války a znovuobnovení Československé republiky v roce 1945 došlo k početnému růstu Slováků v českých krajinách. První velká migrační vlna slovenského obyvatelstva (více jako sto tisíc osob) souvisela s osídlováním českého a moravského-slezského pohraničí vylidněného po odsunu Němců. Nejvíce Slováků se osídlilo v oblasti severozápadních Čech (30 252), v oblasti severních a severovýchodních Čech (22 798) a v oblasti východních Čech, severní Moravy a Slezska (21 950). Nejméně slovenských přistěhovalců vykazovali oblasti jižních Čech (3 907) a jižní Moravy (3 707).“

(Šrajjerová, 1999: 6)

Československu po jeho vzniku v roce 1945 nepřály zahraničněpolitické faktory. Dostalo se do sféry vlivu Sovětského svazu a bylo jen otázkou času, kdy se stane součástí této vlivné federace. Silný stalinistický zahraniční vliv a režim nastolený po volbách v roce 1948 zmrazil československou národnostní otázku. Situace však nebyla stejná jako po první světové válce v roce 1918. Češi zůstali na základě Benešových dekretů bez národnostních menšin. Na Slovensku však stále zůstává asi deset procent maďarské menšiny. V roce 1960 ústava ustanovila Československou socialistickou republiku. Ústavní zákon v roce 1968 prohlásil ČSSR za federaci, avšak i toto ustanovení s sebou neslo hořkou příchut' přítomnosti sovětských vojsk a následný nástup normalizace.

Palčivým a velmi závažným tématem byly v období roku 1945-1948 důležité problémy a otázky, související s koncem druhé světové války a s nástupem komunistické strany k moci. Ta se nejvíce zaobírala tím, jak nejrychleji a hlavně nejefektivněji ovládnout zeslabené Československo. Republika strávila dlouhou dobu pod totalitním režimem, pod kterým se národnostní otázky jednoduše nedaly a ani nemohly řešit. Do roku 1989 tak bylo Československo pouhých 24 let skutečně demokratickým státem, avšak společná historie obou států trvala téměř 75 let (Pitorák, 2003).

3.7 Rok 1989 – rozpad Československa

Tento rok se pro Česko-slovenskou federativní republiku (ČSFR) stává rokem, kdy republika stojí před obrovskými problémy. Různorodost v řešení neočekávaných okolností byla na obou stranách zcela rozdílná.

Zásadními rozdíly byly nižší nezaměstnanost a vyšší životní úroveň v Čechách. Lidé na Slovensku byli orientováni více socialisticky, proto nebyli reformám plně otevřeni tak jako Češi. (Lipták, 1999). Komunismus hrál v obou zemích rozdílné role. Na Slovensku byla tolerance ke komunistické straně vyšší než v Čechách. Vnitrostátní problémy, týkající se hlavně početné maďarské minority, nenechávaly slovenské obyvatelstvo příliš klidným. Tyto a spousta dalších okolností rozhodly, že se Československá federativní republika po vzájemné dohodě obou stran roku 1993 rozpadla, již nadobro.

ČSFR se podle některých spekulací nemusela rozdělit, prý zde chyběl onen soustředěný dlouhotrvající tlak a uspokojivé řešení národnostní otázky (Pitorák, 2003)

„Jedním z důsledků rozdělení Československa je vznik největší národnostní menšiny v České republice – menšiny slovenské. Více jak 300 000 Slováků se po rozdělení ocitlo v „cizině“ za nejnesmyslnější hraniční závorou na světě. Dnes už můžeme jen konstatovat, že tomuto historicky závažnému rozhodnutí nepředcházeli žádné ekonomické, sociologické, demografické nebo jiné studie, které by posoudily, co toto rozhodnutí přinese v pozitivním i negativním smyslu oběma národům. Ti, co o rozdělení usilovali, si asi neuvědomili, že rozdělit území Československa jednou čarou je sice možné, ale rozdělit Čechy a Slováky, spojených nejenom společným územím, se tak jednoduše nedá. Avšak naproti všem očekáváním se něco, co mnozí považovali za nepředstavitelné, stalo skutkem.“

(Ďuriš, 1997: 7)

3.8 Závěr historických perspektiv

Tímto historickým výčtem jsem chtěl zdůraznit a ozřejmit fakt, že se Československo nerozpadlo jen kvůli problémům, které nastaly za několik posledních let, ale že jsou tyto problémy zakořeněny hluboce v historii.

Při své studii jsem postupoval chronologicky od pravěku až po současnost. Již v pravěku se vytvořily první kontakty mezi skupinami lidí a první kulturní znaky.

Nemůžeme zde ještě mluvit konkrétně o česko-slovenských vztazích, ale o vztazích obecně. Nezáleželo na území, kde spolu lidé žili a komunikovali, ale na pocitu začlenění do skupiny. Pravěk tedy přinesl první pocity a názory na určité budování společenských vazeb a vztahů.

Dalším výrazným mezníkem byla Velká Morava. Křesťanství spojené s příchodem Slovanů na české i slovenské území znamenalo pokrok nejen v kultuře a vzdělání, ale i ve společenských vztazích. Lidé se začali družit s přesvědčením o všemohoucnosti Boha. Právě křesťanská láska a silná víra byly rozhodujícími v utváření tehdejší společnosti.

Mezník nastal se vznikem Uherského a Českého království. Zatímco slovenské území patřilo uherské nadvládě, český král Karel IV. zajišťoval českým zemím blahobyt a posiloval tak národní povědomí.

Za habsburské éry se setkáváme s dalším rozdílem ve vývoji českého a slovenského národu, náboženstvím. Odklon od katolictví v Čechách začal Janem Husem. Na slovenském území tomu bylo naopak. Od 16. století převažovalo protestantství. Ke katolictví se obyvatelé přiklonili až s příchodem jezuitů.

Vznik Československa v roce 1918 byl jen vyústěním snah obou národností. Přínosy oběma stranám byly znatelné. Slovensko si zajistilo obranu před Uherským státem, Češi získali národnostní převahu ve vlastním vybudovaném státě. Právě toto Slováci zanedlouho vycítili a začali chápat Československou republiku za pouhou záměnu s uherskou nadvládou.

V roce 1938 vztahy posílené o tlaky ze všech stran kulminovaly. Rozpad následoval poté. Další vývoj situace v Evropě dovedl české a slovenské území až k vzniku Československé socialistické republiky.

Zásadní problémy a rozdíly, které vyvrcholily v roce 1993 rozpadem Československa, byly nezaměstnanost a rozdílná životní úroveň.

Je jasné, že hlavní události rozhodující o budoucnosti obou států se odehrály ve 20. století. Zde vyvstává celá řada otázek, na které neznáme odpovědi, a proto o nich můžeme jen přemýšlet. Dějiny ubíhají a nedají se zpětně změnit, proto i celá řada otázek a možných dohadů o tom, jak se historie mohla vyvíjet, není na místě.

Federace byla, je a bude minulostí a to, co zde bylo, už nelze navrátit. Většina lidí už nejspíše ani nechce. Při mých výzkumných šetřeních, která se konala na dvou zcela odlišných místech., jsem se o tom přesvědčil. První probíhalo v předloňských letních

měsících hluboko v srdci Slovenska, ve střední části v malé obci Kriváň a druhé proběhlo loni, taktéž v létě, na moravsko – slovenském pomezí jižní Moravy. V obou lokalitách jsem se setkal při zkoumání česko – slovenských vztahů s takovými názory, že lidé už Československo vracet nechtějí a někteří v minulosti ani nechtěli. Rozdělení je prý mrzelo a mrzí, neboť vztahy s Čechy („bratry“) jsou stále dobré. Nyní už je Slovensko hospodářsky zcela soběstačné a je na nejlepší cestě do špice evropského společenství.

Sice si každá země prošla jiným vývojem a střetávala se s různými problémy, ale pořád nám v myšlenkách zůstanou vzpomínky a historické doklady kdysi společného státu. A slova jako „bratrství“ a společná minulost tu budou pořád.

4.0 Slovácko – oblast vzájemného ovlivňování

Důležitý bod práce představuje krátké pojednání o oblasti, ve které probíhala velká část terénního výzkumu a v níž jsem strávil dlouhou dobu.

Národopisná oblast Slovácka, kterému se postaru přezdívá Moravské Slovensko, leží na jihovýchod od Brna na jihovýchodní Moravě. Hranice této oblasti jsou přirozeně tvořeny Žďánickým lesem a Chříby na severu a severozápadě, Bílými Karpaty na jihovýchodě a řekou Dyjí na jihu. Slovácko se dělí na okresy Hodonín a Uherské Hradiště a zasahují do něj částečně i okresy Zlín a Břeclav. Najdeme zde tyto národopisné oblasti: Dolňácko, Hornácko, Podluží a Moravské Kopanice. Na toto území přecházejí i oblasti Luhačovické Zálesí a Hanácké Slovácko. Oblastí nově přiřazenou ke Slovácku je Podpálaví, nacházející se v okolí Mikulova. Právě odtud bylo po druhé světové válce odsunuto německy mluvící obyvatelstvo a i mikulovští usedlíci z Chorvatska (Trapl, 1978).

V průběhu posledního století se Slovácko významným způsobem vyvíjelo, a to především v oblasti národopisných poznatků. Jednotlivé podoblasti tohoto regionu se liší typy krajiny, bývalým způsobem života, zemědělstvím, původem obyvatel, nářečím, lidovou hudbou nebo původní lidovou architekturou. Všechny tyto prvky jsou hlavními charakteristikami podoblastí stejně tak jako znaky odlišnosti podoblastí mezi nimi. Tyto rozdíly jsou pak znatelné nejen v každém městě ale i vesnici.

Slovácko je kraj rozmanitý nejen pestrostí svých nářečí, ale především svých krojů. Jednotlivé typy krojů, přesně 28, zde byly rozeznány a popsány jedním z prvních znalců lidové kultury Slovácka Josefem Klvaňou. Odvrátíme-li se od nepatrnějších odlišností v jednotlivých krojových typech, můžeme na Slovácku rozeznat 6 výrazně odlišitelných skupin krojů: dolňácké, podlužácké, hanácko – slovácké, hornácké a kopaničářské. (Pernica, 1967)

Kroj bychom tedy mohli pokládat za jakýsi orientační ukazatel, který napomáhá, nebo spíš napomáhal, lidem žijícím na moravsko – slovenském pomezí v uvědomování si vlastní identity vůči své rodině, vesnici a kraji, ve kterém žili a žijí. Pro některé obyvatele může být kraj symbolem hrdosti na rodnou oblast a sounáležitosti s ní. Vlivem globalizace a moderních trendů dnešní doby se představy o tradicích mohou v široké veřejnosti značně lišit.

Slovácko i v současné době usiluje o to být krajem spojovaným s tradicí pestrých barevných krojů, malovaných keramických výrobků a tanečního a hudebního umění chlapců a dívek. Může být však pravdou, že se dřívější zvyky a obyčeje stávají pro místní obyvatele spíše otázkou výjimečných událostí. Snad i částečně proto se ukázky lidového umění během několika posledních desítek let přemístily z běžného života spíše do muzeí a na kulturní akce. Některé se staly součástí knih. Tímto tak téměř opustily každodenní život obyvatel Jižní Moravy.

O tom, že jsou tyto lidové tradice populární mezi českou i světovou veřejností, hovoří různé festivaly konané každoročně na území jižní Moravy a slovenského příhraničí. Zdá se tedy, že Slovácko je v současnosti úspěšné v hledání způsobu prezentace své kultury, prostřednictvím písní, tanců, krojů a zvyků. Národopisné slavnosti, v nichž se znovu rozvinula kultura Slovácka, jsou každoročně hojně navštěvovány. Slavnosti ve Strážnici a Kyjově hovoří za své.(Pernica, 1967)

Hlavní oblastí, kde probíhalo terénní šetření, byla oblast jižního Slovácka tzv. Dolňácko. Tento etnografický region na jihovýchodní Moravě leží u dolního toku řeky Moravy, odtud název Dolňácko. Patří sem území rozkládající se mezi Napajedly a Hodonínem včetně podhorských oblastí na levém břehu řeky Moravy (Uherskohradištské Dolňácko, zkráceně také Uherskohradištsko), Strážnické Dolňácko (Strážnicko), Kyjovské Dolňácko (Kyjovsko), Uherskobrodské Dolňácko (Uherskobrodsko), je možné se setkat i se starším názvem Záhoří, jenž je poměrně častý. Mimo území Slovácka existují i jiné oblasti pojmenované podobně, např. Hostýnské Záhoří nebo slovenský region Záhorie.

Cílovou lokalitou Dolňácka byla města a okolní vesničky na Hodonínsku a Trnavsku. Významným centrem trnavského kraje je město **Skalica**. Toto starobylé slovanské sídlo získalo díky své poloze na hranici s českým státem výsadní postavení už ve středověku. Po staletí tak mohlo těžit z přízně uherských vládců. Skalica, jako jediné město v Záhoří, byla v roce 1372 uznána svobodným královským městem. Už od 15. století byla Skalica hospodářským centrem pro široké okolí a v 17. století se zařadila mezi šest nejvýznamnějších měst Slovenska. V 19. století město posílilo na centrum národního života v západním Slovensku. V roce 1918 se město na krátkou dobu výrazně zapsalo do politických dějin Slovenska jako sídlo Dočasné vlády pro Slovensko.

„Dnes je Skalica dynamickým městem s úctou k tradicím, ale výrazně pulzující v duchu doby. Pyšní se renovovanými památkami a v široké míře se snaží zpřístupňovat je veřejnosti.“

(/s.a/ Záhorské múzeum Skalica, 2008)

Dalším objektem výzkumu bylo slovenské město **Holíč**. Obec, vzdálená necelých pět kilometrů od česko – slovenské státní hranice, skýtá mnoho kulturních památek, které se zrodily ze spolupráce obou národů, a proto lze o obci hovořit jako o „vstupní bráně“ na Slovensko. Tato stará kulturní oblast, významná díky dálkové obchodní cestě, která tudy v minulosti procházela, byla osídlená už od pravěku. V období Velkomoravské říše se okolí města Holíče stalo hospodářskou základnou říše, která v tomto období dosahovala svého největšího rozmachu. První zmínky o Holíči jako o městském útvaru se datují do 13. století (1205 AD). Protože trendem příhraničních měst a vesnic je snaha znovu rozvíjet vlastní kulturní historii, ani město Holíč nechce zůstat v pozadí a pokouší se zachovat si pověst významného centra severního Záhoří. Pro své možnosti kulturních aktivit a množství kulturních památek je město vyhledávaným turistickým střediskem (/s.a/ Průvodce města Holíč).

Na české straně, přes řeku Moravu, se nachází významné město celé oblasti – **Hodonín**. První zprávy jsou známy z 11. století, kdy zde bylo Břetislavem I. založeno hradiště. Roku 1228 byl Hodonín povýšen na město. Hodonínské obyvatelstvo se ve své historii muselo potýkat s častými expanzemi a násilnými vpády, neboť tato sídelní pospolitost s hraniční polohou mezi českým a uherským státem tyto konflikty přirozeně kvůli své pozici přitahovala. To nakonec vedlo i k tomu, že bylo celé město na konci třicetileté války vypáleno švédskou armádou. (/s.a/ Město Hodonín, 2008)

„Velký význam měl (Hodonín, pozn. autora) jako středisko obecné a speciálně české vzdělanosti, jako centrum uměleckých snah celé Moravy a základna pro podporu sousedního Slovenska v jeho národněosvobozeneckých snahách.“

(/s.a/ Město Hodonín, 2008)

S kým je však nezbytné město Hodonín spojovat nejvíce, je osoba místního rodáka Tomáše Garriguea Masaryka. Narodil se sedmého března roku 1850 manželům Josefovi a Terezii Masarykovým. Krajem pozdějšího československého prezidenta nejsou pouze okolní „okresy“ Hodonínska, Břeclavska a Strážnicka, ale je to také celá krajina po obou březích řeky Moravy, která sahá až k slovenskému území za oblast Holíčska, z velké většiny do vesnického prostředí Kopčan, odkud pocházel sám otec T.G. Masaryka, Josef Masaryk. (Šoupal, 1990)

V životě budoucího prezidenta Československa se výrazně projevila skutečnost, že jeho otec byl Slovákem. Tato jeho národnost, přesahující hranice na obě strany, způsobila skutečnost, že měl Masaryk část příbuzenstva a přátel v Čechách a část na Slovensku. Sám se cítil být na půl Slovákem, což se později odrazilo v jeho životě a i „politické aktivitě“. Hluboce se zabýval problémy země a často vystupoval na obranu slovenského národa proti útlaku Maďarů. Fungující česko – slovenské vztahy pokládal Masaryk za výborný základ pro vznik budoucího nového státu. Na jeho založení se sám podílel, jak nejlépe mohl. Nejdůležitějším východiskem pro úspěšný rozvoj nově se rodící republiky pro něj bylo hlavně harmonické soužití Čechů a Slováků. Po vzniku Československa byl jednou z hlavních osobností, která iniciovala rozsáhlou pomoc kulturnímu a národnímu životu na Slovensku (Trapl, 1992).

„Velkou překážkou pro pochopení Masarykova postoje ke slovenské otázce je však i ta objektivní skutečnost, že se Masaryk touto otázkou podrobněji teoreticky nezabýval a nezanechal nám nějaké dílo, ve kterém by systematicky podal svůj názor.“

(Kováč, 1992: 7)

Problémy slovenského obyvatelstva se v Masarykově životě staly zásadní otázkou jeho politické kariéry.

Významným aspektem celé zkoumané oblasti může být chápána přeshraniční spolupráce většiny obcí. Snaha oživit česko – slovenské vazby a vztahy je pro tuto oblast jakousi hnací silou a impulsem v nové éře vzájemné spolupráce. Častá kulturní setkání „československých bratrů“ nejsou v této oblasti většině obyvatel cizí. Menší

vesnice se snaží získat prostředky k tomu, aby se i jejich obyvatelé mohli za hranicemi setkávat se svými sousedy a tvořit tak hodnoty další spolupráce.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Anotace k praktické části

V druhé části práce se pokusím zaměřit hlavně na současnou problematiku česko – slovenských vztahů v jihomoravském pohraničí. Historické události zanechaly v životech obou skupin značné stopy, které se podepsaly u každého jedince této oblasti jinak. Zda byly pozitivní či negativní se pokusím vyhodnotit na základě vlastního terénního výzkum, který proběhl převážně v této oblasti. Důležitou skutečností jsou lidské osudy a jejich vyprávění, na kterých bude celý výzkum založen. Aby byla tato část podložena fakty, budu citovat respondenty, se kterými byly pořízeny autentické nahrávky. Lidé žijící v této oblasti by měli být nejlepší zárukou pro kvalitní výstupy z mého výzkumu, neboť zde žijí a dobře znají místní poměry.

5.0 Metodologie

5.1 Východiska terénního výzkumu

Při přípravách na terénní šetření jsem se rozhodoval, kterou z metod kvalitativního výzkumu je třeba použít, abych dosáhl co nejefektivnějších výsledků a zároveň tak i kvalitních závěrečných výstupů. Výzkum probíhal na různých místech, a proto nebylo možné v daný čas a v daném místě využít některou ze zažitých a často používaných metod. Proto jsem volil tyto tři metody: zúčastněné pozorování, polostrukturované rozhovory a dotazníková šetření.

5.2 Výzkumné metody

5.2.1 Pozorování

Tato metoda se mi od začátku jevila jako nejsnazší, ale také jako nejméně účelná, neboť subjektivně založené vnímání nepřináší požadovaný výsledek. Snažil jsem se zaměřit na odlišnosti ve způsobu života obou zkoumaných skupin. Na styl oblékání, bydlení, dopravu, komunikaci. Co jsem mohl vypořadovat, byla snaha pomoci, ochota odpovědět na otázku a komunikovat, pohotovost a hlavně bezprostřednost. Dovolil bych si možná česko-slovenské pohraničí považovat za stát ve státě. K Čechám daleko, ale k sobě nesmírně blízko.

5.2.2 Dotazníky

Na tento způsob zkoumání jsem sázel nejvíce. Již před plánovaným pobytem v pohraničí jsem si připravil deset výzkumných otázek. Některé měly možnosti odpovědi na výběr, jiné byly formulovány tak, aby mohl dotazovaný svou odpověď rozvést a rozepsat se. Měl jsem v plánu získat všech čtyřicet připravených dotazníků zpět vyplněné. Bohužel se mi jich nazpět vrátilo jen dvacet. Zde se tedy setkávám s velkým problémem této výzkumné metody. Pro mé výzkumné potřeby a závěry není tato metoda ničím náročným a za pomoci uzavřených otázek a odpovědí se snažím potvrdit,

nebo naopak vyvrátit předem zvolenou hypotézu. Avšak s nízkou návratností dotazníků není jistota, že se s předem zvoleným cílem lze vůbec setkat.

S úspěchem a velikou pomocí jsem se setkal v Muzeu T.G Masaryka v Hodoníně, kde jsem narazil na sympatickou a ochotnou paní průvodkyni, která se nabídla připravené dotazníky přicházejícím návštěvníkům muzejní expozice, týkající se života československého prezidenta, předat k vyplnění. Tak jsem jich již na začátku mé práce získal několik. Stejně jsem se o to pokoušel v dalších lokalitách, především ve slovenské Skalici a Holíči. I tady jsem byl z větší části úspěšný. Zpět už se mi tolik dotazníků nepodařilo získat. Nicméně jsem se při jejich četbě setkal s často překvapivými a zajímavými odpověďmi, které budou v následujících částech práce vyhodnoceny.

5.2.3 Rozhovory

Tato zdánlivě komplikovaná a obtížná metoda vyhrála tento malý souboj mezi výzkumnými metodami v množství získaných informací na plné čáře. Zaměřil jsem se na občany, kteří by mi z hlediska informovanosti a zasvěcenosti byli schopni podat co nejpodrobnější informace o spolupráci obcí, podpoře života místních obyvatel a o získávání peněžních zdrojů z různých podporujících fondů Evropské unie. Proto jsem oslovil místní starosty, jejich zástupce a pracovníce informačních center českých a slovenských obcí.

Osobně jsem měl možnost si pohovořit se zástupcem primátora a dvěma zástupkyněmi informačního a kulturního centra v Holíči. Se starostou českých Sudočic jsem podnikl „akční“ rozhovor v jeho autě poté, co jsem ho zastihl při odchodu z úřadu. Zde jsem se naučil i velmi pohotovému jednání a zhodnocení dané situace. Další rozhovory proběhly s místostarostou Dubňan, zaměstnankyní obecního úřadu Dubňany a se starostou malé slovenské obce Vrádiště. Právě on byl tím, kdo mi podal cenné informace z oblasti vzájemné spolupráce sousedních obcí.

Pro ucelený pohled na celou česko - slovenskou problematiku bylo také nutné zachytit názory „obyčejných“ lidí. Těch, kteří nemají přístup k finančním „odměnám“ z Evropy a ani netuší, jaké prostředky jsou v dnešní době vynaloženy na přípravu různých mezistátních kulturních událostí, na fungování různých center a zájmových organizací. Avšak jejich odhodlání podílet se na těchto činnostech souvisejících s česko

– slovenskou otázkou je obrovské, o čemž vypovídá velké množství muzeí, lidových památníků zaměřených na společnou historii a zájmy v moravsko – slovenském pomezí, kde sami občané nabízejí své zážitky a pomoc.

Možným problémem, který interview skýtá, je častá horlivost dotazovaných vyprávět tak vehementně, že se může stát, že se struktura rozhovoru odchyluje od předem zvoleného tématu.

Celkem jsem zaznamenal osm rozhovorů, čtyři rozhovory s členy městských a obecních organizací a další čtyři byly pořízeny s obyvateli českých a slovenských měst a obcí. Zastoupení respondentů bylo na základě pohlaví a věku zcela náhodné. Bylo však nutné držet se určité věkové hranice, aby byli lidé schopni o událostech společné historie hovořit. U starších respondentů, 65 a více let, je touha po vyprávění svých zážitků, opravdu obdivuhodná.

Všechny rozhovory byly zaznamenávány na diktafon a poté byly za pomoci počítačové techniky přehrávány a ukládány pro jejich další zpracování.

5.3 Výzkumné otázky

Hlavními výzkumnými otázkami a záměrem celého výzkumného šetření bylo zjistit:

- 1) Jaké panují současné vztahy na moravsko – slovenském pomezí?**
- 2) Jaké hlavní faktory toto soužití ovlivňují?**
- 3) Jak se budou současné vztahy vyvíjet do budoucna?**

K těmto výzkumným cílům jsem se postupně dopracovával díky zvoleným otázkám, který byly pokládány respondentům buď formou dotazníků, nebo formou rozhovorů. Jak bude zmíněno i u vyhodnocení dotazníkového šetření, otázky byly rozděleny do tří výzkumných okruhů. První se týkal vzájemných vztahů a postojů obou národů na moravsko – slovenském pohraničí, druhý se zabýval problémem identity a poslední okruh byl zaměřen na společné historické události, které zásadně ovlivnily život těchto obyvatel.

Všechny položené otázky jsou v následujících částech rozebírány na základě výpovědí, které byly postupně nashromážděny během terénních šetření na moravsko-slovenských hranicích.

5.4 Základní údaje k terénnímu výzkumu

- 1) Doba kdy byl výzkum prováděn: Výzkum proběhl ve dvou etapách. První etapa byla uskutečněna na přelomu června a července 2008, kdy šlo pouze o první seznámení s oblastí, a druhá etapa proběhla v září 2008.
- 2) Základní výzkumný soubor: Respondenty se stali obyvatelé žijící na území moravského Slovácka a slovenského Záhorie, především v okresech Hodonín a Skalica. Hlavními výzkumnými místy byla města a obce na obou březích řeky Moravy – Holíč, Skalica, Vrádiště (SR) a Hodonín, Dubňany, Sudoměřice (ČR).
- 3) Získaná data: Pomocí audiozáznamníku bylo zaznamenáno celkem osm polostrukturovaných rozhovorů a přibližně 6 neformálních interview, při nichž dotyční respondenti nechtěli být nahráváni. Pomocnou formou bylo 20 vyplněných dotazníků, o čemž jsem se již zmiňoval (viz kapitola 5.2.3 – dotazníky).
- 4) Analýza získaných dat: Všechna použitá data byla pořízena během terénních šetření výhradně se souhlasem respondentů. Jde-li o výzkum jakékoliv skupiny lidí, je důležité dodržovat etické zásady a využívat osobní údaje respondentů jedině s jejich svolením. Všechny úryvky nahrávek použitých ve výzkumné části jsou autentickými výpověďmi obyvatel moravsko – slovenského pomezí, bez jakýchkoliv dalších úprav. Respondenti byli vybíráni náhodně nebo na doporučení jiné osoby.

6.0 Současný stav česko-slovenských vztahů v daném regionu

Po sametové revoluci v roce 1989 se oběma zemím mohlo jen zdát, že se v budoucnu stanou součástí Evropské unie a jiných organizací, které měli v evropském kontextu již dlouhou tradici. Začlenit se do evropského společenství se, od odchodu sovětských vojsk, snažily země, které se jednoduše několik desítek let rozvíjet nemohly. V podobné situaci byla většina zemí postkomunistického bloku – Polsko, Maďarsko, Slovensko a Česká republika. Vůle po pokroku a nových možnostech byla zcela zjevná. Rychle rozbít poslední zmluky komunismu a nastolit demokracii, která měla zaručit vytvoření fungující občanské společnosti, se stalo mottem tehdejší doby (Klapáčová, 2003).

„Tyrana“ ze sovětského svazu střídají ochranná křídla Spojených států amerických tehdy, když se Česká republika stává členem Severoatlantické aliance (NATO). Dnes je tomu právě deset let, kdy se nejen čeští občané „schovali“ pod ochranný štít silnějších západoevropských zemí se Spojenými státy americkými v čele. Česká republika tedy udělala první krok k tomu, aby se mohla stát členem a pevnou součástí Evropské unie, která s sebou přináší spoustu pozitiv, ale i negativ.

Pro česko – slovenské vztahy se mohla Evropská unie stát dalším mezníkem „nové“ spolupráce. Lidem se navrátily vzpomínky na dobu dřívějšího společného státu a někteří doufali, že dojde opět ke sblížení těchto dvou zemí, které jsou si historicky, kulturně a dokonce i jazykově stále velmi blízké. Tyto aspekty by mohly napomoci oběma zemím ve vzájemné spolupráci, kterou bychom klidně mohli označovat za nadstandardní (Růžička, 2003).

Vzájemná spolupráce v rámci evropského společenství je pro obě strany velmi důležitá, ale už nedosáhne takových „rozměrů“, jako dosahovala v době, kdy spolu obě země fungovaly ve společném státě. Každá země už jde vlastní cestou a je logické, že se po patnácti letech od rozpadu, neohlíží za sebe a nečeká na postoje a inovace druhé země.

Avšak, kde stále můžeme hovořit o možnosti užší spolupráce obou zemí, v tomto případě krajů, je vznik nových správních celků tzv. euroregionů. Euroregionem je označován pojem regionální formy spolupráce, která je tvořena především přes hranice zemí Evropy. Prvním záměrem euroregionů byla především spolupráce v hospodářském kontextu, ale dnes je jejich cílem sblížení příhraničních krajů a to především v kulturním a společenském životě (www.czso.cz).

Do oblasti, ve které probíhal terénní výzkum, zasahují tyto dva evropské regiony: Euroregion Bílé – Biele Karpaty a Euroregion Pomoraví, který se kromě spolupráce se Slováký a Moravany soustřeďuje i na spolupráci s rakouskými sousedy.

Evropský region Bílé – Biele Karpaty vznikl v červenci roku 2000 se sídlem ve Zlíně a Trenčíně. V roce 1993 se obě země rozešly, což vedlo ke vzniku hranic na moravsko – slovenském pomezí a přineslo celou řadu problémů zvláště v oblastech dopravy, cestovního ruchu a podnikání. Tyto problémy se staly jednou z hlavních potíží tohoto regionu a bylo nutné je řešit. Tato oblast zahrnuje území chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty, ale především okresy Uherské Hradiště, Zlín, Vsetín a několik obcí z okresů Kroměříž a Hodonín. Hlavní náplní činnosti tohoto sdružení je vzájemná kooperace, poznávání a snaha spolupracovat v oblastech a aktivitách jako jsou např. zemědělství, lidské zdroje, školství, kultura, spolupráce s dalšími euroregiony, občanská společnost apod. (www.risy.cz/euroregion-bile-karpaty.cz).

Druhým, pro můj výzkum významnějším, správním celkem zkoumané oblasti je evropský region Pomoraví – Zahorie – Weinviertel. Slovácko a oblast slovenského příhraničí se nacházejí přímo v srdci tohoto euroregionu. Region tvoří čtyři příhraniční okresy Dolního Rakouska, jihozápadního Slovenska (Malacky, Myjava, Senica a Skalica) a tři okresy Jihomoravského kraje (Břeclav, Znojmo a Hodonín)-(viz přílohy - vymezení regionu). EUPO, jak se označuje tento euroregion, vznikl 1. prosince roku 1997, kdy byla podepsána dohoda mezi všemi třemi stranami - Sdružením obcí a měst jižní Moravy, Regionálním združením Záhorie a Regionalverband Evroregion Weinviertel. Celou oblast spojují historické události, které s sebou nesou hořkost vysídlení během 2. světové války. Stejně jako se sousední evropský region Bílé Karpaty se zástupci všech tří stran snaží získávat finanční prostředky sloužící hlavně pro výstavbu nových hospodářských center, pro ještě větší zviditelnění turistických možností jako je například vinný turismus apod. (Ondruš, 2005). Nutností celého regionu je také podpora místních obyvatel, kteří se snaží zlepšovat své životní podmínky a zachránit společnou kulturní tradici a zvyky, které jsou pro tuto oblast velmi typické a jsou známy téměř po celém světě.

6.1 Problematika zkoumané oblasti

6.1.1 Hranice

Oblast Záhorie a Slovácka přináší do mé výzkumné zprávy velké množství problémů a otázek, které je potřeba dále zveřejnit a pokusit se je nějakým způsobem ozřejmit.

Obě oblasti byly po staletí součástí jednoho územního celku, a tak nemůže být pochyb, že se obyvatelé na obou březích řeky Moravy nemohli a stále ani nemohou vypořádat se situací, která nastala v roce 1993. Lidé žijící v této oblasti jsou sice rádi, že zde mohou žít, ale události, které se v jejich životě přihodily, se nedají jen tak vymazat. Řada rodinných příslušníků se v okamžiku stává pro své blízké formálně cizinci a touha po „odškodnění“ a nápravě je silnější než cokoliv jiného. Vzápětí jsou lidé nuceni řešit problémy, které nikdy řešit nemuseli a ani nikdy nechtěli. O čem lidé vyprávějí nejčastěji, jsou problémy týkající se hraničních přechodů. Lidé ale ve skutečnosti nevyprávějí, ale s hořkostí, uvnitř sebe, vzpomínají na nedávnou dobu. Během chvíle se „hraniční“ oblast od Mikulova až k východnímu cípu Beskyd mění v bariéru, která se na několik let stane pro obyvatele této oblasti noční můrou. Důvodem jsou bez pochyby smíšená manželství, kterých tu nalezneme spousty, ale také především to, že lidé pracovali, studovali a měli své pozemky na jedné nebo na druhé hraniční straně. Starosta Vrádiště, se kterým jsem hovořil o této problematice, se vyjádřil takto:

„Byl to veľiký problém, ano, pretože jsem do Hodonína chodil denne, jednak už tak, že sem tam čtyři roky navštěvoval priemyslovú školu v Hodoníne a do Hodonína na Moravu sme chodili týž denne a strašne ma uráželi ty kontroly na tých hranicách jako osobu. To si myslim, že sa jim nepodarilo, áno. Dneska vidíme, že to stálo desiatky milonů, možno stovky, je to zbytečné.“

(starosta Vrádiště, 2008)

Asi nikoho by nenapadlo, že se vznikem dvou nových států nastanou pro všechny obyvatele této oblasti takovéto problémy, které se nedaly v danou chvíli řešit.

Je pravdou, že tato otázka byla, v době kdy jsem prováděl toto šetření (srpen 2008), už neaktuální, neboť obě země vstoupily v prosinci roku 2007 do Schengenského prostoru. Ale vzpomínky na tuto dobu a na problémy s ní spojenými, mají obyvatelé, zvláště pak Slováci, v živé paměti. Myslel jsem si, že když se zeptám na tuto otázku, přejdou ji respondenti s jakýmsi nadhledem nebo dokonce s úsměvem. Opak byl

pravdou. Všichni dotazovaní se rozhořčeně rozpovídali a nešetřili na adresu hraničních přechodů negativními vyjádřeními.

„Jako neveděli sme to prekúsnút, tady na slovenskej strane, že sme nějaké tri kilometre do Hodonína a cesta nám trvá možno pól hodiny, možno hodinu. Kontrole... Jako bylo to ponížujúcé, pretože sem tu hodně prepojený, máme spoločné manželstva, máme spoločné vinohrady, pozemky a keď si někdo převážal pět litrů vína ze svého vinohradu a oni mu to chtěli vyclít, tak to bylo hodně smutné a tých ľudí to určité ubíjalo, že sa vôbec k něčemu takému dostali po tých rokoch, ktoré sme spolu nažívali veľmi dobre.“

(zástupce primátora města Holíč, 2008)

Hranice tedy na několik let pozastavily společensko-kulturní rozvoj této oblasti a možnou spolupráci.

6.1.2 Spolupráce

Jak jsem se zmiňoval již v předchozí části práce, pro tuto oblast je velmi důležitá vzájemná spolupráce všech obyvatel žijících na obou březích řeky Moravy. V tomto případě se nejedná pouze o spolupráci v rámci vzniklých euro-regionálních celků, ale především společensko-kulturních snah místních obyvatel. Hranice sice na nějaký čas zmrazily spolupráci, ale vztahy obou národů se nezměnily, ba dokonce, se podle mého názoru, upevnily, v čemž mě utvrzuje i většina respondentů. Moravsko – slovenské pomezí se tak stává malým státním útvarům na rozmezí dvou států. Hovořil jsem s několika obyvateli, kteří mi shodně potvrdili, že oni přeci Prahu anebo Bratislavu vůbec nepotřebují, prý k čemu taky. Už jednou obě města ukázala, co dokážou, a místní obyvatelé nestojí o další zásahy do harmonického soužití Moravanů a Slováků. Tato „suverenita“ pochází od doby rozdělení. Lidé si zde prošli svými problémy a útrapami, ale tato situace, která nastala, je natolik sblížila, že se opravdu dá hovořit o nově vznikajícím „státě“.

Oživit staré tradice a vybudovat nové „Československo“ je snahou téměř všech obyvatel. „Československo“ je v tomto případě trochu nadneseným významem, ale pro spojení sil na vytvoření nových hodnot má tento pojem stále silný zvuk. Spolupráci mezi oběma stranami potvrzují i vzájemné dohody mezi řadou měst a vesnic. V čem spolupráce spočívá, jsem se zeptal starostů, primátorů nebo jejich zástupců ve

slovenském Holíči, Skalici, Vrádišti a českých (moravských) Dubňanech a Sudoměřicích.

Zástupce primátora v Holíči hovoří o trvalé spolupráci s partnerským městem Hodonín, převážně v otázkách týkajících se kulturního rozvoje a zpřístupňování obou měst širšímu počtu návštěvníků v rámci cestovního ruchu. Starosta malé obce Sudoměřice zase hovoří o spolupráci se slovenským městem Skalica a o sdružení obcí, které se snaží o zpřístupnění Bařova kanálu široké veřejnosti. A hlavně mluví o možnosti získávání peněz pro financování různých projektů, kterých v této oblasti každým rokem značně přibývá. Téma spolupráce a financování tohoto kraje bylo hlavním bodem našeho rozhovoru, který proběhl v trochu „akčních“ podmínkách – pan starosta odjížděl za naléhavým vyřizováním, proto se rozhovor uskutečnil v jeho autě.

„Tak samozřejmě, jako je možnost získat teď peníze z různých programů, teda je jasné, že, že v rámci teď máme nějaký projekt, co se týká vybavenosti cyklostezek. Jako snažíme se teď rozvíjet cyklostezky hodně, to je takové nejenom módní, ale myslím si, že i celkem užitečné... Spolupracujeme na některých, nebo chystáme nějaké projekty v rámci spolupráce se Slovákama, ale je jasné že, že největší potenciál je tady na tom Bařáku (Bařův kanál, pozn. autora), protože ten Bařák se rozvíjí. Teď se chystá výstavba nové plavební komory u skalického přístavu.“

(starosta Sudoměřic, 2008)

Zde můžeme vidět, že některé projekty jsou trochu absurdní pro moje výzkumné cíle a závěry, ale když se nad vším zamyslím, tak je důležité dozvědět se aspoň něco o každé formě spolupráce, která dokáže obě strany sblížit natolik, že si jsou schopny pomoci a vyjít si vstříc. Je pravdou, že se hlavním bodem zájmu zdejších obecních a městských představitelů stává Bařův kanál, který byl vystaven podnikatelem Tomášem Bařou, hlavně proto, že dováží uhlí z nedalekých Ratíškovic do jeho otrokovické teplárny nebo elektrárny.

Snahou sdružení Obce pro Bařův kanál je propojit tento „průplav“ s řekou Moravou a zpřístupnit tuto architektonickou památku široké veřejnosti, neboť byl tento kanál až do 90. let minulého století velmi zanedbáván. Pořádáním různých akcí a doprovodných programů se sdružení snaží dostat tuto oblast, spojenou právě s tímto kanálem, do podvědomí široké veřejnosti a přilákat tak více turistů, kteří pozvednou zájem o oblast Pomoraví.

Dalším důležitým bodem spolupráce, je oblast spojená s vinařstvím. Projekty na podporu vinného turismu nejsou v této oblasti ničím novým. Setkání vinařů ze

slovenské i české strany hranic jsou skoro na denním pořádku a snaha vyměňovat si poznatky a nové trendy v pěstování hroznů s sebou přináší své „plody“. Pozvednutím vinařského průmyslu na moravsko-slovenském pomezí se podařilo každoročně přilákat nové příznivce špičkových moravských vín.

Co se týká vzájemných setkání „československých bratrů“, nemohu toto téma opomenout. Nejznámější střetnutí Čechů a Slováků se každoročně koná na nedaleké hoře Javořině (oblast moravských Kopic). Tato lokalita bohužel není mezi mnou vybranými výzkumnými oblastmi, proto jsem se musel zaměřit na setkání obyvatel moravsko-slovenského pomezí právě na moravském Slovensku – Slovacku. Jak vyplynulo i z dotazníkového šetření, lidé si jsou vědomi, že se v jejich okolí konají různé akce týkající se česko-slovenské tematiky a většina z nich se jich i účastní. Obyvatelé obou států si chtějí zavzpomínat na nedávnou společnou historii a chtějí navazovat nová přátelství, která jsou pro tuto oblast, a hlavně pro vzájemnou spolupráci, nesmírně důležitá. Setkání se konají na různých místech po celý rok. Jsou pořádány buď některými místními nadšenci anebo jsou podle pana místostarosty obce Dubňany, který má na starost právě pořádání těchto setkání, stranické povahy:

„Jo, jo! Všechna setkání jsou po té, řekl bych, takové té stranické linii. V Dubňanech už podruhé a shodou okolností minulou sobotu,.....tuto sobotu, co byla, proběhlo setkání na moravsko – slovenském pomezí, kde ve velkém počtu se účastnili zástupci obou národů, dohromady nás tam mohlo být tak do dvou tisíc. Byl tam kulturní program, byly tam projevy čelních představitelů levice teda, byla to levicová akce a toto setkání se děje každoročně. Jedenkrát je to na té slovenské straně, jedenkrát na české straně. Ta města se střídají a myslím si, že je to teda zavedená věc.“

(místostarosta Dubňan, 2008)

6.1.3 Identita

Dalším problémem, který jsem nastínil již při vyhodnocování dotazníků, je otázka vnímání identity vůči určité skupině nebo národu. Než jsem odjížděl na výzkum, vytyčil jsem si několik základních otázek, na které se budu chtít zeptat. Jednou z nich byla i otázka, týkající se na to, co pro dotazovaného znamená být Čechem anebo Slovákem. Moje první setkání s respondentem ve mně však vyvolalo řadu otázek, bez jasných odpovědí. Věděl jsem o jakési (symbolické) rivalitě mezi Čechy a Moravany, ale to, že

se někdo cítí být Moravanem, mně doslova vyrazilo dech. Část mých příbuzných pochází a žije právě v oblasti Slovácka a časté slovní přestřelky o "čehůnech" a moravských „prdech“, ve mně nevyvolávaly žádné pochyby o tom, že se cítí být Čechy. Nikdy jsem od svých prarodičů neslyšel, že se cítí být Moravanem či Moravankou, proto mě odpovědi, které jsem nahrál o necelých deset kilometrů dále, překvapily. Nejenom, že o sobě mluví Moravané jako o Moravanech, ale dokonce i Slováci berou své sousedy spíše za Moravany než Čechy.

Slováci mluví o moravském obyvatelstvu jen v pozitivěch, ale co se týká Čechů, jsou jejich slova plná negativ a předsudků. Jak jsem již napsal dříve, pro Moravany je Praha velmi vzdálená a cítění místních obyvatel se nedá jen tak ovlivnit. Historické události a blízkost obyvatel na moravsko-slovenské pomezí utvořily moravský nebo dokonce, s lehkou nadsázkou se dá říct, národ moravsko-slovenský. Lidé zde byli, podle svých slov, vychováváni, někteří, v duchu československých hodnot, jiní podle hodnot moravských a zbytek podle českých.

Snahy moravského obyvatelstva po odtržení od České republiky po roce 1989 značně vzrůstaly. Nic převratného se však od té doby neudálo. Je však pravdou, že pro pozorovatele místních poměrů, vztahů a denních aktivit se může zdát, že se již dávno nepohybuje na území České republiky. Ukáže čas, zda se skrytá touha a sny Moravanů promění v reálné události, které povedou ke vzniku „Moravské republiky“.

Podle výpovědi respondenta z Vrádiště se on sám cítí jinak, než má udáno v občanském průkaze:

„Já sem se narodila jak Čechoslovačka, takže.... Nespecifikovala bych to takto. Národnost mám v papírech a dokladech. Všady mám slovenskú, ale cítím sa jak občanka Československa.“

(holičská respondentka, 2008)

6.1.4 Jazyk

Mladším generacím (do 18 let) by se mohlo zdát, že si lidé v této oblasti nerozumějí. Problém jazykové bariéry mě hnál k tomu, abych se občanů na moravsko-slovenském pomezí zeptal, jak vidí problém s dorozumíváním do budoucna. Jazyk však podle slov respondentů nebyl v této oblasti nikdy problémem a ani nebude. Pro generaci, která nezažila společná působení obou národů, se může stát tato skutečnost

problémem v utváření společných česko – slovenských vztahů. Propast, která tak mezi oběma národy vznikne, se může, a dle mého mínění i bude, nadále prohlubovat, což bude mít obrovské dopady na vzájemné vztahy a porozumění obou stran. Pro mladší generaci (do 18let) Slováků se tento problém nejeví tak závažně, jako je tomu v našich zeměpisných šířkách. České pořady, dabing, rádio a média jsou na slovenském území zastoupeny celkem hojně, a tak není divu, že mladí Slováci rozumějí svým českým sousedům mnohdy lépe než oni (Češi) jim. Středem pozornosti je Slovácko a slovenské Záhorie, ale půjdeme-li z této oblasti na východ či na západ, bude v dorozumění obou skupin propastný rozdíl.

Na druhou stranu si říkám, že když člověk chce, porozumí každému. Z této myšlenky mě však vyvedli někteří účastníci výzkumu, a to především na slovenském pomezí. Podle jejich slov by Češi bez problémů Slovákům rozuměli, ale oni nechtějí, což opět vypovídá o tom, že jsou Češi v očích svých východních sousedů viděni jako ti, kteří byli vždy „autoritou“ a dělali ze sebe něco více, než ve skutečnosti byli, na což Slováci, dle svých slov, vždy a nejvíce dopláceli.

Hraniční oblast však přináší další překvapivé závěry. Lidé díky každodennímu kontaktu a propojenosti místních rodin vytvářejí nová nářečí a dorozumívají se jazykem, který jim je v tu chvíli právě při chuti. Spojením slovenštiny a češtiny vznikají nové slovní obraty a člověk si někdy opravdu připadá, jako by se stal obětí žertu. K této skutečnosti však ve velké míře napomáhá i propojenost a široká škála slováckého nářečí, které je pro oblast moravského Slovácka velmi typické. Místní obyvatelé vytvořili a stále vytvářejí nepřebornou škálu slovních obrátů, které jsou odlišné od vesnice k vesnici a rozhodně by stálo za to tuto „problematiku“ prozkoumat více do hloubky, ale na to není v této práci bohužel tolik prostoru.

Moravská slovenština je zde slyšet téměř na každém kroku, což potvrzuje i část rozhovoru s holičským zástupcem primátora.

„Tak my tady, však počujetej moju reč, to je taková českoslovenčina, takže my si tu rozumíme perfektne, nemáme problém rozumět Čechom...Áno, ako sleduju, že české děti, hlavne, majú problém s čistú slovenščinú, to znamená možno Banská Bystrica a tam, jako tady toto pohraničí určité ne. No, ale tak, bohužel, no, tak to je, je mi to ľúto, že možno za chvílu ztratia ďalší jazyk, áno, keď tej slovenščině nebudou rozumět, že ďalší priestor, ve kterém mohli si ľudé rozumět, to je patnáct milionov ľudí. Je to škoda no, možno by nebylo špatné, aby ty, lebo ty rozdile v tom jazyku sú malé podľa mňa, to není velký rozíl, aby občas nějaký možno ten film a něco v tej slovenščině bylo čuť

možno aj v Čechách, aby sa to tomu dieťku dostalo do uší a určite s tým nebude mať problém, aby rozumel slovenštině.“

(zástupce primátora města Holíč, 2008)

Tato slova mohu ze své vlastní zkušenosti potvrdit, neboť při úplně prvním výzkumné šetření, které proběhlo na středním Slovensku v malé obci Kriváň, pod odborným vedením Mgr. Václava Březiny, jsem se setkal se stejnými odpověďmi. Abych se přesvědčil, že tomu tak opravdu je, dal jsem třem dětem, ve věku 12-ti let, poslechnout jeden rozhovor ve slovenštině a jeden rozhovor z moravsko – slovenského pomezí. Jejich reakce byly naprosto stejné – ze slovenské nahrávky rozeznaly pár slov, naopak při poslechu moravsko - slovenské nahrávky už rozuměly větší části vět.

Je relativně možné, že si za několik let nebudou oba národy rozumět a vzpomínky na společný stát, společnou historii a podobný jazyk zmizí v proudu běžícího času. Lidé v pohraničí se však snaží, aby aspoň jejich společná kultura, nejen ta jazyková, zůstala a udržovala si odstup od různých „zahraničních“ vlivů, které by mohly tuto fungující pospolitost rozvrátit.

6.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Jak jsem se zmínil v předchozí části práce, zvolil jsem pro výzkum i tuto metodu, která s sebou přináší řadu pozitiv (anonymita), ale zároveň i negativ (nízká návratnost). Jednalo se relativně o malý vzorek místního obyvatelstva, ale v rámci antropologických metod byl počet 20 dotazníků vzorkem reprezentativním. Metoda byla zvolena zvláště proto, abych zjistil, zda se odpovědi z pořízených audiozáznamů zásadně nelišily s realitou dotazníků.

Ze zkušeností, které jsem pochytil první dny v terénu, jsem se rozhodl přehodnotit zamýšlený plán a metodu dotazníkové šetření jsem zapojil. Vedl mě k tomu strach respondentů odpovídat, když zjistili, že bude celý rozhovor zaznamenáván na nahrávací techniku. Tím mám na mysli hlavně mladší generaci, občany mladší 26 let. Dotazníky tak pro ně byly „svobodnější“ volbou, neboť byly anonymní a časově méně náročné.

Celkem 40 dotazníků bylo rozdáno občanům České a Slovenské republiky, kde na ně skutečně odpovědělo „pouze“ 20 občanů. Z toho 17 žen a 3 muži ve věkovém rozmezí od 18 do 60 a více let.

Pro respondenty bylo připraveno deset otázek. Na některé otázky vybírali vhodnou a jim nejsympatičtější odpověď, na jiné volili a vypisovali odpovědi dle svého uvážení a svých (ne)sympatií vůči dané problematice.

Dotazník bych mohl rozdělit do 3 tematických okruhů. První okruh se týká aktuálního stavu česko – slovenských vztahů a postojů, druhý se zabývá tím, jak lidé vnímají a berou v potaz svoji identitu vůči vlastnímu národu či skupině a třetí okruh směřuje k historickým perspektivám, které se staly součástí lidských životů, v některých případech kladně, v jiných záporně. Poslední otázka se týká jazykového problému, který s sebou přináší mladší generace.

Důležitou skutečností budou i data získaná z prvního terénního výzkumu na středním Slovensku, která se budou se situací v jihomoravské pohraničí, v některých případech lišit.

1. Jaké jsou podle Vás současné vztahy mezi Čechy a Slováky?

S touto otázkou si respondenti nelámali příliš hlavu a označili vzájemné současné vztahy za dobré. V některých případech se respondenti rozepsali a nebáli se označit vzájemné vztahy za velmi dobré. Jako všude tak i zde se našel respondent, který „vypíchl“ výborné vztahy s moravskými sousedy, ale zároveň si postěžoval nad českou částí obyvatelstva. Důvodem těchto rozpaků či nesympatie je podle něho autoritářské chování, čímž chtěl naznačit, že si Češi myslí, že jsou lepšími, než je moravská nebo slovenská populace, v čemž jim často a vydatně napomáhají různé mediální skupiny.

„Já mám vztahy dobrém ale sú známí, ktorí sa stretli aj s opakom, takže asi závisí na konkrétných ľuďoch a situáciách.“

(respondent č. 1)

Na středním Slovensku je situace podobného rázu, ale častěji se setkáváme s názory, že jsou vztahy mezi oběma skupinami už spíše minulostí, ale vzpomínky na společnou historii stále zůstávají v pamětech zdejších obyvatel.

2. Jaké jsou Vaše postoje či zkušenosti se Slováky/Čechy?

V této otázce se respondenti v zásadě shodovali na tom, že jsou jejich postoje a zkušenosti vůči jedné i druhé skupině na dobré přátelské úrovni. Je pravdou, že se tomuto závěru nelze ani divit. Moravsko – slovenské pomezí se stává útočištěm pro bezpočet smíšených rodin. Lidé zde žijí jako jedna velká rodina a snaží se spolu vycházet, jak jen nejlépe mohou. Lidé v této oblasti z této spolupráce čerpají sílu, a

proto se zde lidé (všichni) snaží žít bez předsudků a podezíravých pohledů. Je však pravdou, že záleží na tom, jak s člověkem jednáme a jak se snažíme vyjít s ním i jeho okolím. Slováci a Moravané žijí v harmonii. I v této otázce nalezneme určitou míru antipatie vůči Čechům, kteří do oblasti často přijíždějí v rámci poznávání, ale většinou pasivní či aktivní dovolené.

Střední Slovensko se s touto otázkou ztotožňuje a potvrzuje názory většiny respondentů, kteří žijí v „moravsko-slovenském státě“.

3. Pociťujete velké rozdíly mezi českým a slovenským národem (popřípadě kvalitou života, ekonomikou atp.)?

První otázkou kde se začaly odpovědi respondentů do značné míry rozcházet, byla otázka zaměřená na rozdíly mezi oběma stranami. Problematika, která se obyvatel nejen této oblasti týká, vyvolala v řadách respondentů rozpolcené postoje. Není divu, když slyšíte z úst pamětníků, že na rozdělení a s ním přicházejícími problémy doplatili anebo stále doplácují.

Devět dotázaných stále pociťuje značné rozdíly mezi oběma národy, počínaje kvalitou života a ekonomickými problémy konče. Zbývající počet respondentů (11) je přesvědčen, že jsou rozdíly zanedbatelné nebo žádné, ba dokonce, že jsou Slováci po rozdělení obou republik stále silnějšími a vyspělejšími. Ve velké míře je však také zastoupen názor, že jsou Slováci pracovitější, upřímnější, přátelštější, pohostinnější, z čehož jednoznačně vyplývá, že jsou Češi v očích některých Slováků stále viděni jako povrchní a arogantní „sousedé“.

„Český národ sa vždy snažil byť „lepší“ alebo mať sa lepšie“

(respondent č. 6)

„Slováci si více cení své národnosti a nestydí se za své tradice“

(respondent č. 15)

Slovenský výzkum potvrdil větší rozpolcenost místních obyvatel a jejich odpovědi na tuto problematiku jsou v celku jednoznačné. Setkal jsem se ve velké míře s názory, že „my“ jsme těmi zloději, co Slovensko připravili o vše, co mělo. Kvůli nám se má Slovensko, tak jak se má. Ovšem s klesající věkovou hranicí se názory liší. U mladší generace (do 35 let) jsou názory jednotné – rozdíly mezi slovenským a českým národem nejsou. Oba státy se staly „pevnou“ součástí Evropské unie a jejich potenciál se, podle výpovědí, zdá být srovnatelný.

4. Ke kterému národu máte nejbliže?

Otázkou ke kterému národu máte nejbliže, jsem sám sebe upozornil na špatné formulování a položení otázky. Část respondentů označila za nejbližší svoji národnost. Je pravdou, že mi šlo o to, který z národů z jejich okolí je jim nejbliže, ale silná myšlenka národního citění u části respondentů určitě není k zahození. Ti, kteří odpověděli, dle mých sympatií, označili národ Slováků nebo naopak Čechů. Zde však nastává jedna z překvapivých situací, která bude podrobněji rozebrána v následující otázce.

5. Co pro Vás znamená být Čechem/Slovákem?

Druhá otázka z bloku, jak lidé vnímají a berou v potaz svoji identitu vůči vlastnímu národu či skupině, mě doslova zaskočila. Osobní názor a vyjádření se k tomu, co pro dotazované znamená být Čechem nebo Slovákem se stalo nečekanou záležitostí.

Hrdost a úcta k místu, kde se lidé narodili a žijí, byly bezpochyby označeny ve všech případech, ale nikdy by mě nenapadlo, že se někteří z respondentů necítí ani Čechy ani Slováky.

„Narodil jsem se na Moravě, tak jsem Moravák.“

(respondent č. 20)

Tato nečekaná odpověď mě provázela po celou dobu výzkumného šetření v oblasti jihomoravského Slovácka. Kdyby se jednalo pouze o jediný případ, přeždu tuto odpověď s jakýmsi nadhledem, ale tento postoj se objevil v sedmi dotaznících, což už o něčem vypovídá. Lidé žijící v této oblasti se cítí být spíše Moravany než Čechy – s tímto postojem se setkávám poprvé v životě.

Překvapen jsem byl i u vyjádření jednoho z respondentů, který se nikdy necítil být nikým jiným než Čechoslovákem. Lidé jsou však hrdí na hodnoty, které se vytvořily nejenom za éry Československa. Historii, která začala již za dob Velké Moravy, prý nelze nikým a nikdy vymazat.

6. Souhlasil/a jste s rozdělením Československa (ČSFR)?

Historický blok otázek „odstartovala“ otázka stále aktuální, v Čechách méně, naopak na Slovensku velmi. Problém, který se týká rozdělení tehdejší federace, která by se dala bez výčitek označit za stát suverénní a do jisté míry i za tradiční, nenechává obyvatele moravsko - slovenského pomezí v klidu. Téměř všichni označují rok 1993 za chybu, která stála bezpočet problémů a nejasností.

O nás, bez nás, proti nám, i takové názory spojené s Mnichovem 1938 zaznívají z úst „obyčejných“ obyvatel, kteří stále nedokážou pochopit, proč se ze dne na den jejich příbuzní, známí či kamarádi stali „cizinci“ v jiném státě.

Samozřejmě i zde nalezneme respondenty, kteří se od „rozpolceného davu“ odvracejí a s myšlenkou rozdělení sympatizují. Stojí za tím osobní (ne)sympatie a podpora či respektování přání slabšího státu, v tomto případě to bylo vždy Slovensko.

Stejné postoje vůči rozdělení zastávali a zastávají i obyvatelé zkoumané oblasti na středním Slovensku, 70% dotázaných (14 z 20) nesouhlasilo se situací, která mnohým z nich ve chvíli změnila život a postavila je do nové životní role.

7. Myslíte si, že rozdělení Slovensku/Česku prospělo?

Zdali rozdělení přineslo prospěch, není přesvědčeno 11 respondentů, kteří vidí problém v tom, že se z velkého státu, staly dva malé, jež zůstaly na pospas rozvíjející se Evropě. Na druhou stranu vidí pozitivně právě odlišnou cestu obou zemí. Hledání místa uvnitř Evropy a v jejích vznikajících institucích dává oběma národům nový prostor k utváření vlastních hodnot, které díky (kvůli) rozdělení ztratila.

„Každý národ si jde svou cestou a nemůže si stěžovat, že ho ten druhý omezuje“

(respondent č. 9)

„Vždyť je lepšie byť väčší a tým i silnejší štát, pokiaľ nesme krajina bohatá na ropu či iné suroviny.“

(respondent č. 3)

8. Byli byste pro referendum o možném „znovuspojení“ České a Slovenské republiky?

Tato velmi hypotetická otázka již není dnes v současnosti, 15 let po rozpadu federace, otázkou aktuální. Ale i přesto jsem se rozhodl o tuto problematiku projevit zájem a podat respondentům otázku, abych zjistil, zda byly tehdejší společné vazby opravdu silnou doménou pro dobu, kdy spolu oba národy žily v jednom státním útvaru.

Myšlenka znovusjednocení respondenty samozřejmě zaujala, ale politická situace, která v obou zemích panuje, by tento krok neustála. Rok 1993 už tedy zůstane mezníkem, který se hluboko v lidských srdcích zapsal tím nejčernějším písmem. Pro některé z nás jsou myšlenky na tuto dobu stále živé, u jiných vyvolávají pocit samoty, zrady a nesplněných tužeb.

„O referendu tohoto typu jsem neslyšel. Jakmile se na Slovensku vytvořily instituce, jako jsou parlament, prezident apod., tedy lidově řečeno „nová koryta“, ke sjednocení nikdy nedojde. „Referendum by bylo jen marným „plácnutím do vody“. Republika byla rozbita bez referenda.

(respondent č. 19)

Kriváňští obyvatelé středního Slovenska, se k otázce vyjádřili podobně. U generace, která zažila podstatně dlouhou část života v Československu, se setkáme s názorem, že by o znovusjednocení stála, ale tato změna by musela přinést něco nového. Je však jasné, že s rozdělením většina nesouhlasila a ani neměla možnost se ke všemu, co proběhlo, vyjádřit.

9. Zajímáte se o aktivity, události zabývající se česko-slovenskou tematikou?

Uchovávat myšlenky a navazovat nová „zaniklá“ přátelství se pokoušejí lidé v této oblasti znovu oživit. Aktivity, které probíhají na obou březích řeky Moravy, sledují místní obyvatelé s bedlivostí a pečlivostí. O tuto tematiku a události spojené s česko – slovenskou spoluprací se zajímají všichni dotazovaní respondenti. Společná kultura a historie přináší této oblasti každoročně řadu různých festivalů, které se konají pod záštitou českých a slovenských kulturních spolků, nebo dokonce pod záštitou různých organizací fungujících v Evropské unii.

10. „Většina“ mladých Čechů nerozumí slovenštině (i naopak), myslíte si, že to do budoucna naruší vzájemné vztahy a postoje?

To, že si dnešní mladé generace nerozumějí, není podle dotazovaných žádným důvodem k tomu, aby se vzájemné vztahy zásadně narušily. Problém jazykové bariéry je zřejmý u české mladé generace. Velkou otázkou však zůstává, zda mají mladí zájem a snahu druhé skupině vůbec naslouchat, natož pak porozumět.

7.0 Závěr

Po celou dobu vzájemného soužití českých a slovenských obyvatel ve společném státě byly vztahy poznamenány skutečnostmi, které se během několika set let objevovaly a znevýhodňovaly tak jednu nebo druhou skupinu. V celkovém měřítku se vždy mluvilo o Slovácích, jako o těch, kteří dopláceli na suverénní chování svých českých sousedů. Je pravdou, že se vzájemné vztahy lišily podle místa nebo podle kulturních a ekonomických podmínek, které byly pro vzájemnou spolupráci a pochopení velmi důležité.

Různé okolní vlivy, převážně pak historické, vedle sebe postavily dva podobné národy, které spolu žily a hledaly východiska pro vzájemnou spolupráci již za dob Velké Moravy. Velmi blízko si byli vždy Moravané a Slováci, o čemž vypovídá podobná kultura a velmi blízký jazyk. Právě oblast moravského Slovenska je pro výzkum česko – slovenských vztahů tou pravou lokalitou, neboť právě zde navazují obě skupiny vzájemné vazby při každodenním styku.

Celá oblast je protkána nejen specifickou kulturou, přírodním bohatstvím, ale hlavně přívětivými a pohostinnými lidmi. Právě tyto aspekty, které jsou pro obě skupiny velmi typické, byly hlavní hnací silou v utváření vzájemných vazeb. Nejenom, že přírodní krásy tohoto kraje, barevné kroje anebo plné stoly moravských či slovenských hostitelů přilákají každoročně několik set nedočkavých turistů, tak jsou i tyto „akce“ podmětem pro vzájemné projekty a spolupráci. Každý kraj se musí a chce rozvíjet. A pokud se dohodnou obě strany a naleznou se ke společným projektům i finanční prostředky, pak není nic jednoduššího, než začít svůj kraj velebit. Není náhodou, že se i zde každý den rodí nové projekty, za kterými stojí nejenom moravští nebo slovenští obecní zastupitelé, ale v některých případech lidé, kteří mají k dané problematice velmi blízký vztah.

Přeshraniční spolupráce se nemohla rozvíjet do té doby, dokud nezmizela pomyslná hraniční zeď, která zanechala v této oblasti velmi hořkou příchut', příchut' historických problémů, se kterými se lidé museli vypořádat. Jak už jsem se zmiňoval dříve, tato oblast je tzv. „propletencem“ smíšených manželství a přátelských vztahů, proto je pochopitelné, že se lidé s touto skutečností nemohli ztotožnit. „Cizinci“ v novém státě, i tak zde někteří lidé dopadli, proto na tuto událost neradi vzpomínají. Celou problematiku odlehčil vznik fungujících euroregionů a později i vstup do Schengenského prostoru.

Moravské Slovensko se stává oblastí, která je závislá na společných zájmech, ale zároveň se dá říct, že se tato oblast pokouší „osvobodit“ od vlivů slovenské i české metropole. Hovořit o vzniku nového státního útvaru by bylo trochu nadnesené, ale budoucnost může ukázat, co se v této oblasti podaří prosadit. Moravské snahy po autonomii sílily a s rozpadem Československa a vstupem České republiky do Evropské unie se začínají opět probouzet, o čemž vypovídají samotní moravští respondenti.

Vzájemné vztahy byly po rozdělení obou republik na bodu mrazu, ale podle slov místních se ustálily, a ve zkoumané oblasti jsou na velmi dobré úrovni. Společné zájmy a propojení nejenom kulturních, jazykových ale i rodinných vazeb, podle mého mínění, nemůže tuto pospolitost jakkoliv narušit nebo dokonce rozbít.

Pohraniční oblast, lidé žijící na tomto území a snaha obou skupin po pokroku a společné harmonii jsou ideálními prvky do rovnice, která s sebou přináší nejlepší vyhlídky do budoucna. Další generace a evropské společenství mohou tyto vyhlídky podlomit, ale je důležité říci, že když se lidé za svůj kraj postaví, tak jako se staví lidé na Slovácku a Záhorie, nemohou být vzájemné vazby nikdy a ničím prolomeny.

8.0 Zdroje

1) Literatura

a) Monografie:

- HOLÝ, Ladislav. *Malý český člověk a velký český národ : Národní identita a postkomunistická transformace společnosti*. Zdeněk Uherek. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2001. 209 s. Studie. ISBN 80-85850-97-4.
- KLAPÁČOVÁ, Lucia. Význam spolupráce krajín V4 v štruktúrach Európskej únie. In KOLESÁR, Peter. *Česko-slovenské vzťahy 10 let po rozpadu federace*. Brno : Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2003. s. 94-103. ISBN 80-210-3273-1.
- Klub slovenskej kultúry. *Kto je kto : Slovenská národnostná menšina v ČR - Česko-slovenské vzťahy*. Miroslav Ďuriš. Praha : Marsyas, 1997. s. 7-9. ISBN 80-901606-9-7.
- KOVÁČ, Dušan. T.G.Masaryk a slovenská otázka. In Masarykovo muzeum v Hodoníně. *Tomáš Garrigue Masaryk a česko-slovenské vzťahy*. [s.l.] : [s.n.], 1992. s. 8-12. (ISBN neuvedeno)
- KVAČEK, Robert a kolektiv. *Dějiny Československa II*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1990. 564 s. ISBN 80-04-21070-8.
- LIPTÁK, Lubomír. Slovensko-české vzťahy : Historické poznámky. In LIPTÁK, Lubomír. *Storočie dlhšie ako sto rokov*. Bratislava : Kalligram, 1999. s. 225-233. ISBN 80-7149-262-0
- PERNICA, Milan. *Slovácko*. Praha : Olympia, 1967. 139 s. (ISBN neuvedeno)
- PITORÁK, Martin. Stručný prehľad dejín územia ČSR. In KOLESÁR, Peter. *Česko-slovenské vzťahy 10 let po rozpadu federace*. Brno : Mezinárodní

- politologický ústav Masarykovy univerzity, 2003. s. 13-26. ISBN 80-210-3273-1.
- RŮŽIČKA, Jan. Možnosti nadstandardní spolupráce ČR a SR v rámci EU. In *Česko-slovenské vztahy 10 let po rozpadu federace*. Brno : Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2003. s. 117-125. ISBN 80-210-3273-1.
 - RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století : Česko-slovenské vztahy 1914-1945*. Bratislava : Academic electronic press Bratislava a Ústav T. G. Masaryka Praha, 1997. 360 s. ISBN 80-88880-10-6
 - RYCHLÍK, Jan. *Cestování do ciziny v habsburské monarchii a v Československu : Pasová, vízová a vystěhovalecká politika 1848-1989*. Praha : [s.n.], 2007. 259 s. ISBN 978-80-7285-081-5.
 - RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století : Česko-slovenské vztahy 1945-1992*. Bratislava : Academic Electronic Press a Ústav T. G. Masaryka Praha, 1998. 353 s. ISBN 80-88880-11-4.
 - ŠOUPAL, Rudolf. Masarykův kraj. In Okresní knihovna Hodonín. *T.G.Masaryk a Hodonínsko*. [s.l.] : [s.n.], 1990. s. 10-14. ISBN 80-7051-029-3.
 - TRAPL, Miloš. *Slovácko : Kapitoly z dějin Slovácka*. In Muzejní spolek v Brně Brno : [s.n.], 1978. 361 s. (ISBN neuvedeno)
 - TRAPL, Miloš. Tomáš Garrigue Masaryk a česko-slovenské vztahy. In Masarykovo muzeum v Hodoníně. *Tomáš Garrigue Masaryk a česko-slovenské vztahy*. [s.l.] : [s.n.], 1992. s. 12.
 - ŠRAJEROVÁ, Oľga. Utváranie slovenskej národnostnej menšiny. In Obec Slovákov v Českej republike. *Quo vadis, slovenská menšina?*. Praha : [s.n.], 1999. s. 6-13. ISBN 80-901346-2-9.

b) Informační materiály – průvodce, příručky

- /s.a/ Záhorské múzeum Skalica, 2008
- /s.a/ Město Hodonín, 2008
- /s.a/ Průvodce města Holíč, 2008

2) Internet

- *Euroregion Bílé Karpaty* [online]. 2005 [cit. 2009-03-14]. Dostupný z WWW:
<www.euroregion-bile-karpaty.cz>.
- ONDRUŠ, Miroslav. *Euroregion Pomoraví : Aktivita na česko-rakouské hranici* [online]. 2005 , 2005 [cit. 2009-03-15]. Dostupný z WWW:
<http://www.rrajm.cz/download/DS/Miroslav_Ondrus.pdf>.
- *Euroregiony : Euroregion Pomoraví (EUPO)* [online]. 2000 [cit. 2009-03-15].
Dostupný z WWW:
<[http://www.czso.cz/xb/edicniplan.nsf/t/ED00489E32/\\$File/6207p072.pdf](http://www.czso.cz/xb/edicniplan.nsf/t/ED00489E32/$File/6207p072.pdf)>.

9.0 Přílohy

Seznam příloh

A) Textové přílohy

Dotazník č. 1	I
Dotazník č. 9	II
Dotazník č. 11	III
Dotazník č. 14	IV
Dotazník č. 19	V
Dotazník č. 20	VI

B) Obrazové přílohy

Bukovanský mlýn	VII
Památková zóna města Skalica	VIII
Po stopách T. G. Masaryka	IX
Region Pomoraví a Záhorie	X
Oblast výzkumu	XI
Vymezení euroregion Pomoraví – Záhorie – Weinviertel	XII

Dotazník na téma: Česko-slovenské vztahy

Dobrý den,

Jmenuji se Lukáš Grunt a jsem studentem bakalářského oboru Sociální antropologie na Filozofické fakultě v Pardubicích.

Tento dotazník je zcela anonymní a veškeré údaje, které vyplníte, budou použity pouze pro účely osobního výzkumného projektu k bakalářské práci.

Vámi zvolené varianty odpovědí označte a doplňte stručně svým komentářem!

Předem děkuji za kompletní vyplnění tohoto dotazníku.

A. Pohlaví: a) muž

b) žena

B. Věk: a) 18 – 24

b) 25 – 39

c) 40 – 59

d) 60 a více

C. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? a) základní

b) SŠ

c) VŠ

1. Jaké jsou podle Vás současné vztahy mezi Čechy a Slováký?

a) Dobré

b) Špatné

c) Jiné

Ja mám vztahy dobré, ale su' rozdíly, kterou sa skutki aj s opakom, takže asi záleží na konkrétnych ľuďoch a situáciách

2. Jaké jsou Vaše postoje či zkušenosti se Slováký/Čechy?

a) Dobré

b) Špatné

c) Jiné

So Slováku dobrá, aj s Moravákmi, s českou horšie, myslím, že si ešte myslia, že sú lepší ako Slováci, v edem im vydatne pomáhajú ešte medzi

3. Pociťujete velké rozdíly mezi českým a slovenským národem (popřípadě ekonomikou, kvalitou života, atp.)?

a) Ano (v čem)

Ano, ale nie snad veľké, jednoducho majú Čia vyššie priemerné mzdy a nižšie ceny potravín, ale Slováci sú zato dalejšie, čo sa týka ekonomického rozvoja, na ktorej v čerke ešte nie je

b) Ne (proč)

4. Ke kterému národu máte nejbliže?

k Slováku, mám veľmi blízko - manžel, dci, k moravskému tiež spolupracovník, rodičia - takže bližšie ani k nikomu

5. Co pro Vás znamená být Čechem/Slovákem?

maj. dvojité občianstvo, Slovákom ľahšie, ale aa' tu preto, že ich ešte považujú (možno zatiaľ neplyšou medzi)

6. Souhlasil/a jste s rozdělením ČSFR?

a) Ano (proč)

.....
.....

b) Ne (proč)

Hlavně proto, že sou Moraváci zůsta na Slovanech, kde má od
slovníka všetej přijali mečm sebs, velm padue (rodina, kumatah, spolupracujici)
dte údea je stále na ty Morava.

7. Myslíte si, že rozdělení Slovensku/Česku prospělo?

a) Ano (v čem)

.....
.....

b) Ne (proč)

Platíme dva vlády - vsetj úradj - bolo to podľa mňa kvôli
boju o moc, o koryta.

8. Byli byste pro referendum o možném „znovusjednocení“ ČR a SR?

a) Ano (proč)

.....
.....

b) Ne (proč)

Áno už je pozde.

9. Zajímáte se o aktivity, události zabývající se česko-slovenskou tématikou?

a) Ano ✓

b) Ne

c) Jiné

.....
.....

10. Většina mladých Čechů nerozumí slovenštině (i naopak), myslíte si, že to do budoucna naruší vzájemné vztahy a postoje?

a) Ano ✓

b) Ne

c) Jiné

.....
.....

Děkuji za Váš čas a ochotu vyplnit dotazník. Přeji pěkný den.

C. 9

Dotazník na téma: Česko-slovenské vztahy

Dobrý den,

Jmenuji se Lukáš Grunt a jsem studentem bakalářského oboru Sociální antropologie na Filozofické fakultě v Pardubicích.

Tento dotazník je zcela anonymní a veškeré údaje, které vyplníte, budou použity pouze pro účely osobního výzkumného projektu k bakalářské práci.

Vámi zvolené varianty odpovědí označte a doplňte stručně svým komentářem!

Předem děkuji za kompletní vyplnění tohoto dotazníku.

A. Pohlaví: a) muž

b) žena

B. Věk: a) 18 – 24

b) 25 – 39

c) 40 – 59

d) 60 a více

C. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? a) základní

b) SŠ

c) VŠ

MAGISTERSKÉ STUDIUM HISTORIE

1. Jaké jsou podle Vás současné vztahy mezi Čechy a Slováký?

a) Dobré

b) Špatné

c) Jiné

STALE JSME SI BLÍZCI

2. Jaké jsou Vaše postoje či zkušenosti se Slováký/Čechy?

a) Dobré

b) Špatné

c) Jiné

MÁM SPOLUSTA SLOVENSKOU KAMARÁDU

3. Pociťujete velké rozdíly mezi českým a slovenským národem (popřípadě ekonomikou, kvalitou života, atp.)?

a) Ano (v čem)

b) Ne (proč)

VEHLEDĚM KE SPOLEČNÉ HISTORII JSME NA TOM ZHRUBA STEJNĚ, I KDYŽ TO ROZDĚLENÍ JSME NA TOM EKONOMICKY LEPŠE

4. Ke kterému národu máte nejbliže?

SLOVACI

5. Co pro Vás znamená být Čechem/Slovákem?

JEU HDP KA NAŠE KULTURNÍ ZEMĚ

6. Souhlasil/a jste s rozdělením ČSFR?

a) Ano (proč)

.....
.....

b) Ne (proč)

MELI JME KE SLOVENSKU BLIZKY VZTAH, TAKZE
MI PRISLO NARILNYM PŘETRAHÁNÍM VZEB A SPOLEČNE HISTORIE

7. Myslíte si, že rozdělení Slovensku/Česku prospělo?

a) Ano (v čem)

KAZDY NAROD SI JDE SVOU CESTU A NEMUZE SI
STEZCIAT, ZE HO IEN DRUHÝ VNEŽUJE

b) Ne (proč)

.....
.....

8. Byli byste pro referendum o možném „znovusjednocení“ ČR a SR?

a) Ano (proč)

.....
.....

b) Ne (proč)

KAZDY MĀT VE SI JDE SVOU CESTU

9. Zajímáte se o aktivity, události zabývající se česko-slovenskou tematikou?

a) Ano

b) Ne

c) Jiné

BYDLME BLIZKO HRANIC KE SLOVENSKEM, TAKZE
TYTO AKCE SE ZDE PŮHEJNE ČASTO KONAJI

10. Většina mladých Čechů nerozumí slovenštině (i naopak), myslíte si, že to do budoucna naruší

vzájemné

vztahy a postoje?

a) Ano

b) Ne

c) Jiné

STĀLE BUDEME MĀT KE SLOVENKŮM NEJBLIŽ,
I KDMĀ KOMUNIKACE BUDE TRVĀTU NĀROČNEJŠI

Děkuji za Váš čas a ochotu vyplnit dotazník. Přeji pěkný den.

C. M

Dotazník na téma: Česko-slovenské vztahy

Dobrý den,

Jmenuji se Lukáš Grunt a jsem studentem bakalářského oboru Sociální antropologie na Filozofické fakultě v Pardubicích.

Tento dotazník je zcela anonymní a veškeré údaje, které vyplníte, budou použity pouze pro účely osobního výzkumného projektu k bakalářské práci.

Vámi zvolené varianty odpovědí označte a doplňte stručně svým komentářem!

Předem děkuji za kompletní vyplnění tohoto dotazníku.

- A. Pohlaví: a) muž b) žena
- B. Věk: a) 18 – 24 b) 25 – 39 c) 40 – 59 d) 60 a více
- C. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? a) základní b) SŠ c) VŠ

1. Jaké jsou podle Vás současné vztahy mezi Čechy a Slováký?

a) Dobré

b) Špatné

c) Jiné

TO JE SME ŽILY SA NEDA' LEN TAK VYMAZAT'. SPÁJA NAŠ SPOLUPATRČNOST

2. Jaké jsou Vaše postoje či zkušenosti se Slováký/Čechy?

a) Dobré

b) Špatné

c) Jiné

SÚ TO VEĽMI MILI ĽUDIA, MAJÚCI INTEĽIGENTNE VYSTUPOVANIE

3. Pociťujete velké rozdíly mezi českým a slovenským národem (popřípadě ekonomikou, kvalitou života, atp.)?

a) Ano (v čem)

b) Ne (proč)

OBĽDVA NARODY STALE HĽADAJÚ SUDJU CESTU A MIESTO V EÚ. MYSLI'M, ŽE AJ V EKONOMIKE, KULTÚRE, ZDRAVOTNÍCTVE SME NA TOM PODOBNE

4. Ke kterému národu máte nejbliže?

ČECHOM - BLÍZKI KULTÚROU, JAZYKOM, MENTALITOU

5. Co pro Vás znamená být Čechem/Slovákem?

PRÍSLUŠNOSŤ KURČÍTEĽMU NÁRODU - HRDOSŤ

6. Souhlasil/a jste s rozdělením ČSFR?

a) Ano (proč)

.....
.....

Ne (proč)

ROZHODNUTÍ HALI OBYVATELIA, NIE POLITICI, MALO PREBEHNÚT REFERENDUM

.....

7. Myslíte si, že rozdělení Slovensku/Česku prospělo?

Ano (v čem)

KAZDÝ NÁROD MUSEL ZACĀT OD NULY, NE MOHLI SA NA NIKOHO A NIC VYHOVĀDAT

.....

b) Ne (proč)

.....

8. Byli byste pro referendum o možném „znovusjednocení“ ČR a SR?

a) Ano (proč)

.....

.....

Ne (proč)

JĚ TO MINULOSŤ A VĀCSINA OBYVATEĽOV BY UŽ ASI BOLA PROTĽ NA JEDNEJ I DRUHEJ STRANĽ

.....

9. Zajímáte se o aktivity, události zabývající se česko-slovenskou tematikou?

Ano

b) Ne

c) Jiné

VYUČUJEM HISTÓRIU, KĚDŽĚ NAŠĚ NÁRODY KALIK SEBE VEĽMI BLĽZKO UŽ OD ZĀC. 9. st. n. l., NĚDĀ SA NE ZAUJĪMAT.

.....

10. Většina mladých Čechů nerozumí slovenštině (i naopak), myslíte si, že to do budoucna naruší vzájemné

vztahy a postoje?

a) Ano

Ne

c) Jiné

HLAVNE PRIHRANICNE MĚSTA A PEDIUKY SI BYDU' STĀLE ROZUMĪET. UMOČNI' TO I TV, ROZHĽAS, INTERNĚT

.....

Děkuji za Váš čas a ochotu vyplnit dotazník. Přeji pěkný den.

Dotazník na téma: Česko-slovenské vztahy

Dobrý den,

Jmenuji se Lukáš Grunt a jsem studentem bakalářského oboru Sociální antropologie na Filozofické fakultě v Pardubicích.

Tento dotazník je zcela anonymní a veškeré údaje, které vyplníte, budou použity pouze pro účely osobního výzkumného projektu k bakalářské práci.

Vámi zvolené varianty odpovědí označte a doplňte stručně svým komentářem!

Předem děkuji za kompletní vyplnění tohoto dotazníku.

A. Pohlaví: a) muž b) žena

B. Věk: a) 18 – 24 b) 25 – 39 c) 40 – 59 d) 60 a více

C. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? a) základní b) SŠ c) VŠ

1. Jaké jsou podle Vás současné vztahy mezi Čechy a Slováky?

- a) Dobré
- b) Špatné
- c) Jiné

.....

.....

2. Jaké jsou Vaše postoje či zkušenosti se Slováky/Čechy?

- a) Dobré
- b) Špatné
- c) Jiné

.....

.....

3. Pociťujete velké rozdíly mezi českým a slovenským národem (popřípadě ekonomikou, kvalitou života, atp.)?

a) Ano (v čem)

menší platy, menší možnosti práce

a něco lepší než u nás, ne však velké rozdíly

b) Ne (proč)

.....

.....

4. Ke kterému národu máte nejbliže?

1. Slovákům

2. Polákům

5. Co pro Vás znamená být Čechem/Slovákem?

Jen když, si jsem Čech, ale stejně tak

čech, si Slovák a když ne to, si je Slovák.

Je to tak

ŽIT V MÍRU SE VŠEMI NÁRODY,

bez ohledu na to jak si sám národnost,

nehládám za hlavou

6. Souhlasil/a jste s rozdělením ČSFR?

a) Ano (proč)

chtěl to, tak to mají, a koupili jejich
rozhodnutí?

b) Ne (proč)

7. Myslíte si, že rozdělení Slovensku/Česku prospělo?

a) Ano (v čem)

i tak u vláda nemůže se, nicím dohlavní,
KDYŽ TAM JEŠTĚ SLOVáci - nemohli!

b) Ne (proč)

8. Byli byste pro referendum o možném „znovusjednocení“ ČR a SR?

a) Ano (proč)

Pokud bydom obz 2 států, stihly
jinak to nemá význam

b) Ne (proč)

9. Zajímáte se o aktivity, události zabývající se česko-slovenskou tematikou?

a) Ano

b) Ne

c) Jiné

10. Většina mladých Čechů nerozumí slovenštině (i naopak), myslíte si, že to do budoucna naruší

vzájemné

vztahy a postoje?

a) Ano

b) Ne

c) Jiné

Měli bydom si rozumět, komunikovat spolu.
Slovenština je pro mě stejně tak blízký
jazyk jak čeština. Rozumím perfektně.
Je důležité, abychom jako dva národy spolu
komunikovali co nejvíce. K tomu je vhodné komunikace NUTNÁ!

Děkuji za Váš čas a ochotu vyplnit dotazník. Přeji pěkný den.

Dotazník na téma: Česko-slovenské vztahy

Dobrý den,

Jmenuji se Lukáš Grunt a jsem studentem bakalářského oboru Sociální antropologie na Filozofické fakultě v Pardubicích.

Tento dotazník je zcela anonymní a veškeré údaje, které vyplníte, budou použity pouze pro účely osobního výzkumného projektu k bakalářské práci.

Vámi zvolené varianty odpovědí označte a doplňte stručně svým komentářem!

Předem děkuji za kompletní vyplnění tohoto dotazníku.

- A. Pohlaví: a) muž b) žena
- B. Věk: a) 18 – 24 b) 25 – 39 c) 40 – 59 d) 60 a více
- C. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? a) základní b) SŠ c) VŠ

1. Jaké jsou podle Vás současné vztahy mezi Čechy a Slováky?

- a) Dobré
b) Špatné

c) Jiné
Současní politikové (parlament, senát) přehlížejí a podceňují vše, co je na západ úhled od naší hranice se slovenskem

2. Jaké jsou Vaše postoje či zkušenosti se Slováky/~~Čechy~~?

- a) Dobré
b) Špatné
c) Jiné

3. Pociťujete velké rozdíly mezi českým a slovenským národem (popřípadě ekonomikou, kvalitou života, atp.)?

~~a) Ano (v čem)~~

b) Ne (proč)

Jsme na tom stejně

4. Ke kterému národu máte nejbliže?

k vlastnímu

5. Co pro Vás znamená být Čechem/~~Slovákem~~?

do této role jsme byli postaveni bez vlastního přičinění

6. Souhlasil/a jste s rozdělením ČSFR?

~~a) Ano (proč)~~

b) Ne (proč)

Rozděluji se USA nebo Německo ??

7. Myslíte si, že rozdělení Slovenska/Česku prospělo?

~~a) Ano (v čem)~~

b) Ne (proč)

Podstatně se oslabil ekonomika, zdevastovaly se
dosažené lidské vztahy, tok vzájemných informací se téměř
zcela zastavil (těch
objektivních)

8. Byli byste pro referendum o možném „znovusjednocení“ ČR a SR?

~~a) Ano (proč)~~

O referendu tohoto typu jsem neslyšel. Jakmile se
na Slovensku vytvořily instituce jako parlament, prezident
a pod. tedy lidově řečeno „nová koryta“ ke sjedno-
cení nikdy nedojete. (Tuto otázku bych formuloval jinak).
„Referendum“ by bylo jen marným „plácnutím do vody“

9. Zajímáte se o aktivity, události zabývající se česko-slovenskou tématikou?

Republika byla rozbita
bez referenda

a) Ano

b) Ne

c) Jiné

10. Většina mladých Čechů nerozumí slovenštině (i naopak), myslíte si, že to do budoucna naruší

vzájemné

vztahy a postoje?

Jak jste na to přišel ?

~~a) Ano~~

b) Ne

c) Jiné

Proboha! Neoprávnějte tuto hloupou verzi. Normálně
vyvinutý český rozum s přehledem nejen Slovákovi, ale
i Polákovi, --- To, že zrovna neví co je to „orgován“ (sérk)
na celkovém porozumění nic nemění. Potud slýchám
verzi o „nerozumění“, vidím v tom zlyhání mysl. Sam si
pročtete, kdo asi takovouto „teorie“ šíří - a proč.
Všichni Slováci nám rozumí dokonale !! => filmy, televize, ---
Děkuji za Váš čas a ochotu vyplnit dotazník. Přeji pěkný den.

P.S. ať se Vám práce podaří. A pozdravujte
na Okrouhliku.

Dotazník na téma: Česko-slovenské vztahy

Dobrý den,

Jmenuji se Lukáš Grunt a jsem studentem bakalářského oboru Sociální antropologie na Filozofické fakultě v Pardubicích.

Tento dotazník je zcela anonymní a veškeré údaje, které vyplníte, budou použity pouze pro účely osobního výzkumného projektu k bakalářské práci.

Vámi zvolené varianty odpovědí označte a doplňte stručně svým komentářem!

Předem děkuji za kompletní vyplnění tohoto dotazníku.

- A. Pohlaví: a) muž b) žena
- B. Věk: a) 18 – 24 b) 25 – 39 c) 40 – 59 d) 60 a více
- C. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? a) základní b) SŠ c) VŠ

1. Jaké jsou podle Vás současné vztahy mezi Čechy a Slováky?

- a) Dobré
b) Špatné
c) Jiné

Dokonce až velmi dobré, protože bydlíme od slovenských hranic jen kousek a máme tam rodinu a známe.

2. Jaké jsou Vaše postoje či zkušenosti se Slováky/Čechy?

- a) Dobré
b) Špatné
c) Jiné

3. Pociťujete velké rozdíly mezi českým a slovenským národem (popřípadě ekonomikou, kvalitou života, atp.)?

- a) Ano (v čem)

b) Ne (proč) Slovenský národ je pracovitý a upřímný

4. Ke kterému národu máte nejbližší?

č. Slovákům

5. Co pro Vás znamená být Čechem/Slovákem?

Národil jsem se na Moravě, takže jsem Moravaček

6. Souhlasil/a jste s rozdělením ČSFR?

a) Ano (proč)

b) Ne (proč)

Naše metody vždy patří k sobě.

7. Myslíte si, že rozdělení Slovensku/Česku prospělo?

a) Ano (v čem)

b) Ne (proč)

Mnohé staré věci byt popro město.

8. Byli byste pro referendum o možném „znovusjednocení“ ČR a SR?

a) Ano (proč)

b) Ne (proč)

OMYL
Občané si mají o své budoucnosti rozhodnout sami.

9. Zajímáte se o aktivity, události zabývající se česko-slovenskou tématikou?

a) Ano

b) Ne

c) Jiné

Zajímám se, protože jsme byli českoslovenští.

10. Většina mladých Čechů nerozumí slovenštině (i naopak), myslíte si, že to do budoucna naruší vzájemné

vztahy a postoje?

a) Ano

b) Ne

c) Jiné

Slovenský jazyk je stejně důležitý k českým jako naopak.

Děkuji za Váš čas a ochotu vyplnit dotazník. Přeji pěkný den.

Ve velké míře se obyvatelé této oblasti pokoušejí navrátit staré tradiční prvky slováckého umění.

Peníze z evropských fondů se dají využít například na vybudování "skanzenu", který slouží jako turistická atrakce - ubytování, restaurace.

- Bukovanský mlýn -

Oživit staré tradice a navázat na "nedávná" společná setkání v místním kulturním domě, je pro obyvatele Skalce důležitou skutečností.

Podle výpovědí skalických obyvatel, jsou místní velice spokojeni se stavem městských památek, které byly zrekonstruovány právě díky spolupráci v rámci euroregionu Pomoraví.

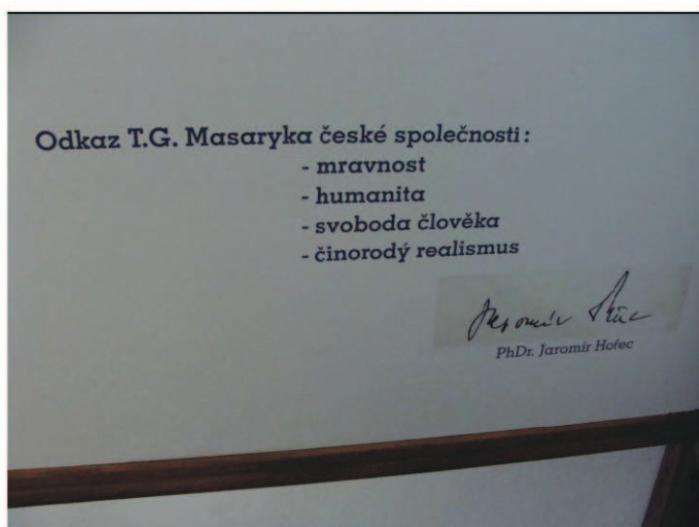

- Památková zóna města Skalce -

Tento kraj je spojen s životem a politickými snahami hodonínského rodáka T.G.Masaryka.

"Stopy" jeho života a působení v této oblasti jsou patrné téměř všude. Především však v Hodoníně, kde bylo založeno Masarykovo muzeum. O tom, že je Masaryk pro tuto oblast důležitou osobností vypovídá i několik památníků.

- Po stopách T.G.Masaryka -

Nově zrekonstruovaná radnice a Masarykovo náměstí v Hodoníně.

Holíčský zámek, který je v naprosto dezolátním stavu. Naděje místního kulturního odboru a některých obyvatel sílí každým rokem, kdy přicházejí peníze z různých fondů na jeho obnovu.

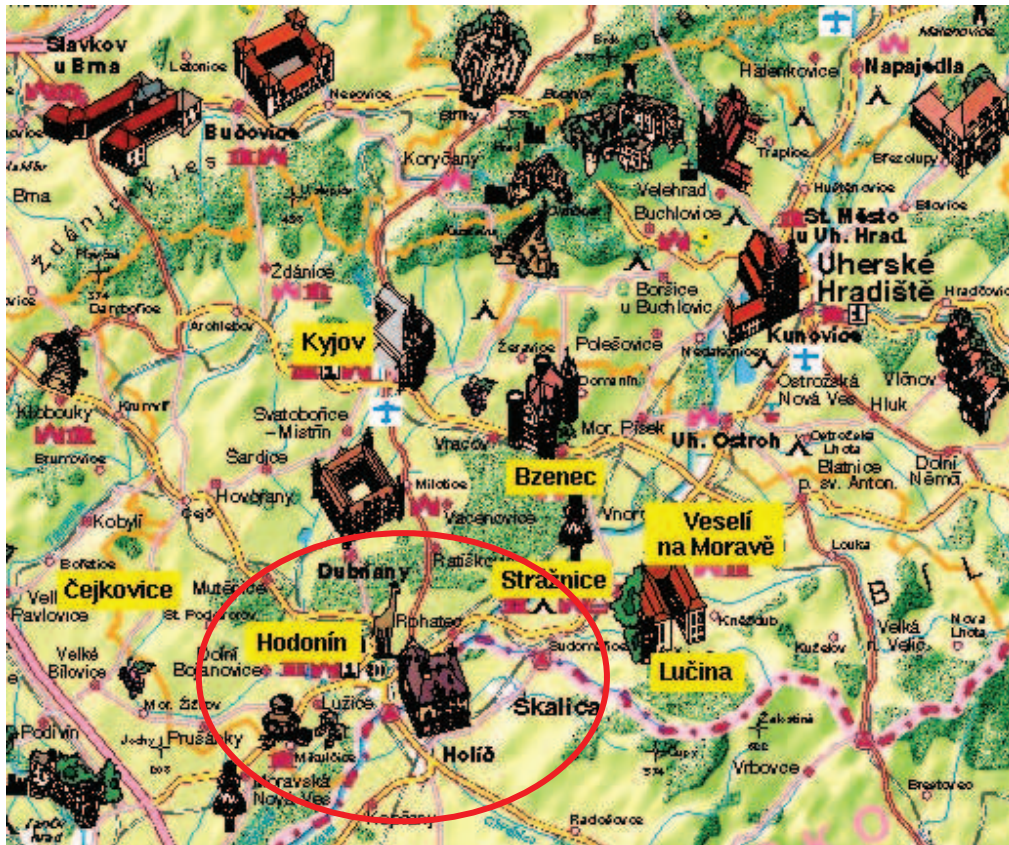

Symboly kraje-vinné sklepy a rozsáhle vinohrady

- Region Pomoraví a Záhorie -

Oblast výzkumu

Vymezení euroregionu Pomoraví – Záhorie – Weinviertel

